

รายงานการวิจัย

รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

สุกิจ ชัยมุสิก

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Model for used Buddhadhamma to promote the performance of
the local leaders in the Nakhorn Sri Thammaraj province.

รศ.(พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

ผศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดอบรมสัมมนา เสนอโครงการวิจัยให้กับบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเป็นการพัฒนาให้คณาจารย์ มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ ของ อาจารย์ประจำหลักสูตร ซึ่งการดำเนินการอบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้สำเร็จเรียบร้อยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้โอกาสเสนอโครงการวิจัยและได้อบรมถึงประมาณในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม ขอขอบคุณอาจารย์ รศ.เวชชันต์ ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำหลักการวิธีการในการทำวิจัย ซึ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ทำการวิจัยอย่างมาก ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวรและเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้วยดี ตลอดถึงขอขอบคุณผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายเทศบาล ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

หวังว่างานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาหลักสูตรของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งคุณความดีที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ขอ น้อมบูชาแต่บูรพจารย์ทุกท่าน ตลอดถึงทุกๆ ท่านที่ได้อุปการคุณแก่คณะผู้วิจัยมาโดยตลอด

รศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก และคณะ

หัวหน้าโครงการวิจัย

1 มีนาคม 2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3. เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบการเดินทาบเข้าพื้นที่ แบบสำรวจสภาพพื้นที่เบื้องต้น แบบสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม แบบบันทึก แบบศึกษาประวัติชีวิต และอุปกรณ์อื่นๆ เช่น กล้องถ่ายรูป เป็นต้น แล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา **ผลการวิจัย พบว่า** บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน อันได้แก่งานด้านบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ มักประสบปัญหาสำคัญๆ คือ การบริหารจัดการบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการศึกษาให้ทั่วถึงทุกระดับชั้นของเยาวชน การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอครอบคลุมในทุกมิติ การป้องกันโรคระบาดให้กับประชาชน และการจัดบริการสาธารณสุขให้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทต่อการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆที่เกิดขึ้นใน

ผลการวิจัย พบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักสัพบุริธรรมมาใช้ใน **ด้านบริหารงานบุคคล** คือ ผู้บริหารในองค์กรจะต้องมีคุณธรรม โดยการใช้คนในการทำงาน เข้าใจลักษณะของบุคคลว่ามีอุปนิสัยอย่างไร การพูดจา การศึกษา และพื้นฐานทางครอบครัว จะเป็นปัจจัย ที่มีผลต่อการทำงานรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละบุคคลในองค์กร ผู้บริหารหากรู้จักเหตุ ที่มาและพื้นฐานเหล่านี้ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในองค์กรแล้ว การมอบหมายงานให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติก็จะสัมฤทธิ์ผล เพราะใช้คนที่ถูกต้องเหมาะสม โดยจะต้องรู้จักผลทำให้การประเมินผลมีความเป็นธรรม ซึ่งการประเมินผลจะต้องวางบนหลัก 3 ประการคือ ความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และความเสมอภาค หากการประเมินผลมีความเป็นธรรมก็จะทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน ทำให้งานที่มอบหมายนั้นประสบความสำเร็จในระดับที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ ทำให้เกิดสภาพคล่องในการทำงาน 2. การประยุกต์ใช้หลักสัมปรายิกัตถะมาใช้ใน **ด้านบริหารงานด้านการศึกษา** นั้น ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น อัตราการขาดการรู้หนังสือ หรือสัดส่วนของเด็กพิการที่มาเรียนในพื้นที่ และกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษา โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษา โดย

จะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการสนับสนุนทางการศึกษาได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน การรายงานผลที่ได้วิเคราะห์ผลรอบด้านก็จะทำให้การปรับปรุงและพัฒนา นโยบายตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง 3.การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ มาใช้ในด้านการบริหารงาน**ด้านงบประมาณ**นั้น จะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น ทิศทางการจัดสรรงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดงบประมาณ โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ก็จะทำให้การจัดสรรงบประมาณตรงกับเป้าหมาย โดยจะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณ และการบริหารจัดการงบประมาณให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ผลรอบด้านก็ให้สามารถปรับปรุงและพัฒนา นโยบายเพื่อการตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

4.การประยุกต์ใช้หลักสารานียธรรม มาใช้ใน**ด้านสาธารณสุข** จะต้องคำนึงถึงสถานะของโรคระบาดในท้องถิ่นตน เช่น โรคไข้เลือดออก และโรคพิษสุนัขบ้า โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ซึ่งอาจจะมีโรคท้องถิ่น และแก้ไขได้ทันที่ โดยจะต้องรู้จักการจัดการสาธารณสุขให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาสุขภาพที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลการดำเนินการที่มีการสรุปอย่างชัดเจน 5.การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุ **ด้านบริการสาธารณะ** จะต้องรู้จักการให้ การเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะการให้ใจทำงาน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีการคำนึงถึงสถานะของปัญหาในท้องถิ่นตน เช่น การคมนาคม ทำให้เกิดการขัดข้องจ้งจ้งประมุลงานอย่างเป็นธรรม โดยมุ่งใช้งบประมาณไปเพื่อให้ตรงตามความต้องการของชุมชน หากผู้บริหารที่รู้จักตน คือคนที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม ต้องสนใจความเป็นตัวตนของท้องถิ่นตน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นตน ทำให้พัฒนาบริการสาธารณะตามความเป็นจริง และคำนึงถึงสภาวะแท้จริงของท้องถิ่นตน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุด

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมจากการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล มักประสบปัญหาเรื้อรัง หรือปัญหาที่แก้ไขไม่ตก หากเมื่อนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในองค์กรย่อมส่งผลให้การดำเนินงาน ในองค์กร เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เพราะการดำเนินงาน หากผู้บริหาร รู้หลักคุณธรรมนี้ ก็จะบริหารงานสนองต่อความต้องการขององค์กร ชุมชน สังคม ได้อย่างเหมาะสม เพราะเหตุว่า หลักพุทธธรรมนี้ สามารถช่วยปรับให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับตามความต้องการ และจุดประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและทุกฝ่าย ก็เกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานด้วย

คำสำคัญ : 1.หลักพุทธธรรม 2.ผู้นำท้องถิ่น

ABSTRACT

Keywords : 1. Buddhaddhamma 2. local leaders

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น	3
1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม	4
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	20
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.4 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	36
บทที่ 3 สภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัยการวิจัย	38
3.1 ประวัติ จังหวัดนครศรีธรรมราช	38
3.2 ประวัติความเป็นมา จังหวัดนครศรีธรรมราช	40
3.3 การปกครองส่วนภูมิภาค	41
บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย	43
4.1 การออกแบบการวิจัย	43
4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
4.3 ประชากรในการวิจัย	45
4.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	46

4.6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	46
4.7. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	47
บทที่ 5 ผลการวิจัย	48
ตอนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	48
ตอนที่ 2 หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปฏิบัติหน้าที่ฯ	55
ตอนที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	61
บทที่ 6 สรุป ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
6.1 สรุปผลการวิจัย	62
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	65
6.3. ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เครื่องมือในการวิจัย	
ภาคผนวก ข ภาพถ่าย	
ภาคผนวก ค ประวัตินักวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอิสระและอำนาจในการบริหาร การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ การทำนิติกรรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิทธิในทางกฎหมายด้วยตนเองภายใต้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และยังมีอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลที่ใช้กับราษฎรในพื้นที่อีกด้วย¹

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบัน มีลักษณะโครงสร้างที่มีทั้งฝ่าย นิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 พ.ศ.2552) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้²

1. โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบล ไตมี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบล ไตมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน

2. โครงสร้างคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกตั้งแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

3. พนักงานส่วนตำบล การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้กรอบของกฎหมายในการบริหารจัดการซึ่งอยู่ในกรอบระเบียบข้อบังคับมี 5 ด้าน ดังนี้

1.งานด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่นการบริหารจัดการบุคลากร

2.งานด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการส่งเสริมบุคลากรการศึกษา

¹ชูวงศ์ ฉายะบุตร, **การคลังท้องถิ่น**, กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, 2539 หน้า 215

² กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, **พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล**

3.งานด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และตรงกับปัญหาความต้องการของชุมชนบริหารงบประมาณ

4.งานด้านสาธารณสุข หมายถึง การดำเนินงานด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อและการส่งเสริมสุขภาพ

5. งานด้านการบริการสาธารณะ หมายถึง การบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล มีการจัดการไม่โปร่งใส มอบหมายคนไม่ตรงกับงาน ด้านการศึกษา บุคลากรในหน่วยงานไม่เข้าใจระบบการจัดการศึกษาและการจัดหลักสูตรไม่เพียงพอ ด้านการบริหารงบประมาณ มีการจัดเก็บรายได้ไม่ปฏิบัติตามเป้าหมายและการจัดสรรงบประมาณในส่วนต่างๆอย่างไม่เป็นธรรม ด้านสาธารณสุข ขาดเครื่องมือในการให้บริการประชาชนไม่ทั่วถึง และด้านการบริการสาธารณะ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความล่าช้า และอุปสรรคในการดำเนินงานไปสู่จุดหมาย หรือนโยบายที่กำหนดไว้ไม่ได้ หรือได้ไม่ตรงตามกำหนดที่วางไว้ ทั้งหมดนี้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนางานบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เกิดความเจริญอกงาม และประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจ เป็นที่ประทับใจของผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเรื้อรังที่มักประสบอยู่ หากนำวิธีการที่ถูกต้องมาแก้ไขอย่างถูกวิธีก็จะสามารถ แก้ไข บรรเทาให้อุปสรรคและปัญหาต่างๆได้

ด้วยเหตุผลที่ต้องการเห็นการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักพุทธธรรมเข้ามาแก้ไข ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย และนโยบายที่กำหนดไว้ เพราะถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขด้วยการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงานแล้ว ผลเสียหายย่อมเกิดขึ้นกับองค์กร เพราะกฎหมายที่ใช้อยู่ไม่สามารถบังคับใช้ได้

1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ ผู้ศึกษาจำกัดขอบเขตไว้ดังนี้

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้เวลาในการทำการวิจัย 1 ปี เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 – เดือนกันยายน 2560

1.4. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ สัมปรายิกัตถะ สาราณียธรรม สังคหัตถุ ติฎฐธัมมิกัตถะ

2. ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากประชาชนให้เป็นผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาล สมาชิกสภาตำบล

1.5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างมาก

2.จะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรอย่างมีคุณค่า เหมาะสมกับงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมาก

3.จะก่อให้เกิดข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะเป็นผลดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยต่อไป

1.6. ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้นำท้องถิ่นที่วิจัยในครั้งนี้ เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาล สมาชิกสภาตำบล ที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองของตนเองเท่านั้น และยินดีที่จะให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

1.7. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

- 1.กระทรวงมหาดมหาดไทย
- 2.กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 3.กระทรวงวัฒนธรรม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นพุทธธรรม พุทธธรรม คือคำแนะนำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และพระสาวกทั้งหลายของพระพุทธเจ้า คำแนะนำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ารวมอยู่ในหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ ให้งดเว้นจากความชั่ว ให้ทำแต่ความดี และชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์³

ลักษณะทั่วไปของพุทธธรรมสามารถจำแนกรายละเอียดออกไปอีกหลายอย่าง เช่น

1. พุทธธรรมมีลักษณะเป็นสากล เพราะมีคำสอนอันแสดงถึง หลักการเป็นที่ยอมรับของอารยชนทั่วโลก เช่น หลักคำสอนเรื่องเมตตากฎา สัมมาทิฐิ สมาธิ และภาวนา เป็นต้น
2. พุทธธรรมเป็น หลักแห่งมัชฌมธรรม คือ ธรรมสายกลาง ซึ่งเป็นหลักการอธิบายถึงวิธีการดำเนินชีวิตที่มีดุลยภาพไม่สุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่ง กล่าวคือ ไม่สุดโต่งไปในทางหมกมุ่นกับกามคุณ (กามสุขัลลิกานุโยค) อันเป็นทางย่อหย่อนเกินไป และไปสุดโต่งไปในทิศทางอันทรมาณตนเองให้ลำบากเกินไป (อตตกิลมณานุโยค) ซึ่งเป็นหนทางที่ตั้งเกินไป
3. พุทธธรรมมีลักษณะเป็นกรรมวาทะ วิริยวาทะ และวิภังชวาทะ คือ เน้นในเรื่องกรรมะ เรื่องความเพียรพยายาม และการจำแนกสภาวะการณตามเหตุตามปัจจัยต่าง ๆ
4. พุทธธรรมมีหลักการรวมอยู่ในความไม่ประมาท (อัปปมาทะ)
5. พุทธธรรมเป็นหลักการที่ว่าด้วยอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนแห่งสภาพการณต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและเป็นนามธรรม เป็นหลักการที่ว่าด้วยอนิจจัง คือความไม่เที่ยงของสภาวะธรรมต่าง ๆ
6. พุทธธรรมจะว่าด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและประโยชน์สูงสุด (ปรมาตมะ) ไม่สอนให้บุคคลเห็นแก่ตัว
7. พุทธธรรมจะประกอบด้วยหลักการความจริงของสรรพสิ่ง (ปริยัติ) หลักการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความจริงและบรมสุข (ปฏิบัติ) และผลคือสันติสุข อันถาวร และรู้และการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงโดยไม่เป็นอย่างอื่น (ปฏิเวธ)
8. พุทธธรรมสอนให้บุคคลมีปัญญาที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) รู้จักเลือกทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต (อริยมรรคมีองค์ 8) และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าเสมอตามหลักไตรสิกขา
9. พุทธธรรมเป็นหลักการที่สอนให้บุคคลรู้ว่าชีวิตคือความทุกข์ (ทุกข์) เปลี่ยนแปลงเป็นนิมิต (อนิจจัง) แต่ให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างเต็มด้วยความสุข

³จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ , ศาสนา ชีวิต และสังคม, กรุงเทพมหานคร : ตาตา พับลิเคชั่น, 2547 หน้า 39-

10. พุทธธรรมสอนบุคคลไม่ให้ยึดติด (อุปาทาน) ในสิ่งต่าง ๆ แต่ให้มีสติปัญญาให้รู้เท่าทันสิ่ง
ที่มากระทบตน โดยไม่ลืมนสติหรือเพลสติ

11. พุทธธรรมมุ่งให้บรรลุถึงวิมุตติ คือความหลุดจากความทุกข์ และเครื่องพันธนาการใน
ชีวิต ทั้งที่เป็นเครื่องพันธนาการที่น่าปรารถนาและไม่น่าปรารถนาทุกชนิด

12. เป้าหมายสูงสุดของพุทธธรรมคือพระนิพพาน อันเป็นภาวะที่ไร้กิเลสและปัญหาทุกชนิด
เป็นสภาวะดับทุกข์ มีแต่ความเย็นและสงบสุขอย่างแท้จริง

ท่านพุทธทาส ได้กล่าวถึง “ธรรมะ” หรือ “ธรรม” ว่าหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างตามธรรม
ชาติ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ธรรมะมีความหมายใหญ่ ๆ อยู่
ด้วยกัน 4 ความหมาย คือ⁴

1. ธรรมในความหมายที่เป็นตัวธรรมชาติ (สภาวะธรรม) หมายถึง สิ่งทุกอย่าง ตั้งแต่สิ่งเล็ก ๆ
ที่ไม่มีชีวิต จนกระทั่งสิ่งใหญ่ที่สุด จะมองเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม นั่นคือ สิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ทั้งที่มีรูป
และไม่มีรูป (รูปธรรมและนามธรรม) ทั้งสิ่งที่มีปัจจัยปรุงแต่ง (สังขตธรรม) และสิ่งที่ไม่ปัจจัยปรุง
แต่ง (อสังขตธรรม) ทั้งธรรมที่เป็นฝ่ายดี (กุศลธรรม) ธรรมที่เป็นฝ่ายชั่ว (อกุศลธรรม) และธรรม
ที่เป็นกลาง (อัปายากุศลธรรม)

2. ธรรมที่เป็นความหมายที่เป็นกฎธรรมชาติ (สังขธรรม) หมายถึง กฎธรรมชาติที่ควบคุม
ทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปตามมีเหตุผลต่อเนื่องสอดคล้องกันไปได้แก่ กฎอิทัปปัจจยตา เป็นต้น

3. ธรรมในความหมายของปฏิบัติธรรม หมายถึง หน้าที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎ
ของธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เป็นหลักหลักปฏิบัติของมนุษย์ ได้แก่อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น

4. ธรรมในความหมายที่เป็นผล ที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ (ปฏิเว
ธรรม) ได้แก่ นิพาน ความสงบสุข เป็นต้น

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต)⁵ ได้กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของพุทธธรรม โดยสรุป
ดังนี้

1. แสดงหลักความจริงสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมนธรรม” หรือที่เรียกเต็มว่า “มัชฌิ
นธรรมเทศนา” ว่าด้วยความจริงตามแนวเหตุผลบริสุทธิ์ที่ตามกระบวนการของธรรมชาติ นำมาแสดง
เพื่อผลประโยชน์ในทางปฏิบัติในชีวิตจริงเท่านั้น ไม่ส่งเสริมความพยายามที่จะเข้าถึงสังขธรรมด้วยวิธี
ถกเถียงสร้างทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นแล้ว ยึดมั่นปกป้องทฤษฎีนั้น ด้วยการแก่งความจริงทางปรัชญา

⁴สมศักดิ์ เนียมเล็ก, วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548 หน้า 51-52.

⁵พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พุทธธรรม กฎธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต ฉบับเดิมแก้ไข
ปรับปรุง, กรุงเทพมหานคร : 2526, หน้า 6 -7.

2. แสดงข้อปฏิบัติสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” อันเป็นหลักการครองชีวิตของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิตไม่หลงมกมาย มุ่งผลสำเร็จ คือความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระที่สามารถมองเห็นได้ในชีวิตนี้ ในทางปฏิบัติ ความเป็นกลางสายนี้เป็นไปโดยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สภาพชีวิตของบรรพชิต หรือ คฤหัสถ์ เป็นต้น “ผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ เป็นผู้ประเสริฐในหมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”⁶

พุทธธรรม คือสิ่ง ๆ หนึ่ง ที่จะทำให้คนธรรมดากลายเป็นพุทธะ คือ ผู้ตรัสรู้ ผู้เบิกบานเป็นสังฆธรรมดาอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอยู่เบื้องหลังของชีวิต รุ่งเรืองสว่างไสวอยู่เสมอ ไม่รู้จักดับ ทรงตัวเองอยู่ได้ตลอดเวลา และพร้อมอยู่เสมอที่สัมผัสกับใจถ้าหากลอกเอาเครื่องหุ้มห่อจิตออกเสียได้เมื่อใด ก็จะมีสิ่ง ๆ นั้นซึ่งเป็นสิ่งให้แต่ความสงบเยือกเย็น ความสะอาด และความแจ่มแจ้ง ในปัญหาของชีวิตทุกอย่าง. สิ่ง ๆ นี้เป็นสังฆธรรมอันเดียว ที่สูงยิ่งกว่าสังฆธรรมทั้งหลาย. トラบใดที่มนุษย์ยังไม่พบกับสังฆธรรมนี้ ความปลอดภัยที่แท้จริงของชีวิต ยังมีไม่ได้⁷

สุชีโว ภิกขุ อธิบายว่า ความรู้หรือวิชาช่วยให้คนฉลาดสามารถแต่ถ้าคนมีความรู้อย่างเดียว ไม่ปรับปรุงความประพฤติ (จรณะหรือจริยา) ให้ดี ก็ใช้ไม่ได้⁸

การศึกษา ในพระพุทธศาสนาส่งเสริมการศึกษา เพราะการศึกษาทำให้เกิดความรู้ ให้เกิดประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ทำให้ตนเองและผู้อื่นฉลาด พระพุทธเจ้าทรงยกย่องความเป็นผู้มีความรู้ว่าเป็นมงคลอันสูงสุด เป็นเวสารัชชกรณธรรมเป็นต้น และไม่จำเป็นต้องศึกษาเพื่อพระพุทธเจ้าเท่านั้น จะศึกษาเพื่อพระองค์หรือไม่ก็ได้⁹

2.1.1 หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนด้านการอยู่ร่วมกัน ด้วยหลักสัมปรายิกัตถะ 4 ประการ¹⁰

1. ศรัทธาสัมปทา กล่าวว่า การมีความเชื่อมั่นในความดี เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม กระทำสิ่งใดย่อมได้รับสิ่งนั้น และเชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัย เชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธองค์ว่าเป็นสังฆธรรม ความจริงที่เป็นอมตะ ความศรัทธาเชื่อมั่นดังกล่าวย่อมปิดกั้นตนไม่ให้ก้าวล่วงไปในที่ชั่ว การที่จะมีความเชื่อมั่นศรัทธาในสิ่งใด เราต้องมีความเข้าใจในสิ่งนั้นด้วยเหตุผลและศรัทธาด้วยปัญญา

⁶อัครัญสูตร 11/107. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ. 2523.

⁷พุทธทาสภิกขุ, *ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม*, กรุงเทพมหานคร : คณะธรรมทาน-ไชยา จัดพิมพ์, 2535 หน้า 3.

⁸สุชีโว ภิกขุ, *หลักพระพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ 20, กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537, หน้า 3.

⁹สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538, หน้า 24.

¹⁰พระธรรมปิฎก, *หลักธรรมกับชีวิต*, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2543, หน้า 595-597.

2. ศิลสัมปทา คือการประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลพื้นฐานของมนุษย์ได้แก่ ไม่ทำร้าย รังแกใครทั้งทางกาย วาจาและใจ ไม่คอร์รัปชั่นหลอกลวงใครให้เสียทรัพย์ ไม่เจ้าชู้ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จเพื่อเจ้อ หลอกลวงไร้สาระยุยงให้แตกความสามัคคี ซึ่งรวมเรียกว่ากรรมกิเลส 4 และ อคติ 4 ไม่เสพสุรา ยาเมา บุหรี่ ยาบ้า ยาอี ของมีนเมา สิ่งเสพติดทุกชนิดอันจะนำพาให้เสียสติ ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่ติดคุมหรสพ ไม่คบคนชั่วเป็นมิตร ไม่เกียจคร้าน ซึ่งรวมเรียกว่าอบายมุข 6 การประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลย่อมนำไปสู่ผู้ประพฤติไปสู่สุคติ คือไปดีมีคนยกย่องนับถือ เป็นที่อบอุ่นใจของผู้พบเห็น มีทรัพย์ คือผู้รักษาศีลย่อมรักษาทรัพย์ไว้ได้ไม่ใช้จ่ายไปในทางแห่งอบาย และ พันทุกข์ เพราะศีลเป็นความประพฤติเบื้องต้นก่อนสู่สมาธิและปัญญา

3. จาคสัมปทา คือการถึงพร้อมด้วยการบริจาคอันหมายถึงการเสียสละทรัพย์เสียสละเวลา เสียสละแรงกายตลอดจนความคิดของตนเพื่อประโยชน์ผู้อื่นหรือเพื่อกิจการอันเป็นส่วนรวมเป็น สาธารณะประโยชน์โดยไม่หวังสิ่งใดเป็นการตอบแทน การรู้จักการบริจาคมเป็นเครื่องทำลายความ ตระหนี่ความเห็นแก่ตัวและสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

4. ปัญญาสัมปทา ผู้มีปัญญาหมายถึงผู้ที่สามารถรู้อะไรได้ด้วยเหตุผล ผู้มีปัญญาย่อมได้รับ ประโยชน์อย่างมากในการดำเนินชีวิตเพราะปัญญาจะเป็นตัวชี้แนวทางให้รู้จักการแก้ปัญหาและการ ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

2.1.2. หลักพุทธธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยหลักสาราณียธรรม 6 ประการ¹¹

1. เมตตากายกรรม คือการปฏิบัติ การกระทำต่อกันทางกาย ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ เช่น ช่วยถือสิ่งของ ช่วยทำความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย หาดอาหารให้รับประทาน ซัก เสื้อผ้าให้ แสดงอาการกิริยาสุภาพต่อกัน เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นต้น

2. เมตตาวาจากรรม คือการกล่าววาจาที่สุภาพต่อกัน ไม่ด่าทอ นินทา กล่าวร้าย หรือพูดคำ หยาบ มีแต่บอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำ ตักเตือนกันด้วยความหวังดี พูดถึงกันด้วยความ เคารพนับถือทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. เมตตามโนกรรม คือการมีจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมี หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4. สาธารณโภคี ได้สิ่งใดมาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็น ของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน

5. ศิลสามัญญตา คือการประพฤติที่สุจริตตั้งาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้ เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

¹¹พระธรรมปิฎก, หลักธรรมกับชีวิต, อ่างแล้ว, หน้า 598.

6. ทิฏฐิสามัญญตา คือการเคารพฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ ในหลักการสำคัญ ไม่สร้างข้อขัดแย้งโดยไม่มีเหตุผล จนทำให้ไม่มีเมตตาทายกรรม วชิกรรม และ มโนกรรม ต่อกัน ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงาม หรือ จุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

2.1.3 หลักพุทธธรรมด้วยการปฏิบัติตามหลักสงเคราะห์ ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4¹²

1. ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วย สิ่งของ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทานแก่นสมณชีพราหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัด ความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อ สงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การ เฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่คนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับรำรวย จุดประสงค์เน้น ที่การแสดงอัธยาศัยไมตรีมากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้ เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือคนที่ มี วัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัธยาศัยของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้ เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อน เป็นต้น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เรา ควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สิ่งของที่เรามาหาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถ จะนำติดตัวเอาไปได้

2. ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระทั่ง คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปิยวาจา"

2.2 คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ ชวนให้เกิดความสมัคสมานไมตรี เป็นต้น

3. อตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็น ประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคม ที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่างนั่งดูตาย บั้นวัวบั้นควายให้ลูกท่านเล่น" หรือ "อยู่ที่ไหนก็ให้เขาไวใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นั่งดูตายมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ ชวนชวนช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหมู่คณะในแห่งดงาม" อยู่ที่ไหนก็ สร้างความเจริญที่นั่น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ เป็นบุตรที่ดีของบิดา

¹²พระธรรมปิฎก, หลักธรรมกับชีวิต, อ่างแล้ว, 120-121.

มารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

4. สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ คือ

4.1 วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

4.2 ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารอดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

2.1.4 หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจ

พุทธศาสนาสอนให้ทุกคนให้ดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิต 3 ประการ คือ ทิฐุธรรมิกัตถะ เป็นประโยชน์ที่พึงได้ปัจจุบัน เป็นประโยชน์ที่พึงได้รับในปัจจุบัน

1. อุฏฐานสัมปทา การถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพอันสุจริต ผักผ่อนให้มีความชำนาญ และรู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี การประกอบอาชีพการงานนั้น ต้องทำเพื่อการเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวมีความขยันในการทำงานตามหน้าที่ หรือตามอาชีพของตนโดยไม่เกียจคร้าน ไม่นั่งคุยหรือทำกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ จนทำให้เสียเวลาไปโดยไร้ประโยชน์ แม้บางครั้งการทำงานนั้นอาจไม่ใช่การหาทรัพย์โดยตรง เช่น การเป็นนักศึกษา มีหน้าที่ต้องศึกษาเล่าเรียนก็ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้บังเกิดผลดี โดยถือว่าเป็นหน้าที่ในปัจจุบัน แม้ยังไม่ได้ทรัพย์แต่การศึกษาก็เป็นเหตุเบื้องต้นที่จะนำไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต หากนักศึกษาเป็นนักกีฬาด้วย นอกจากขยันตั้งใจเรียนแล้ว นักศึกษาก็ต้องขยันหมั่นฝึกซ้อมกีฬาที่ตนถนัดด้วยอีกทางหนึ่ง เพราะกีฬากำลังพัฒนาเป็นกีฬาอาชีพ มีกีฬาหลายประเภทที่สามารถทำให้หาทรัพย์ได้โดยสุจริต ด้วยร่างกายแรงใจของตนเอง เช่น อาชีพนักมวย นักฟุตบอล กอล์ฟ ลีลาศ หรือจากการได้ไปแข่งขันในโอกาสต่างๆ เช่น โอลิมปิก เอเชียนเกมส์ หากมีความขยัน หมั่นเพียรฝึกซ้อมจะส่งผลให้ได้รับเหรียญทองและได้รับรางวัลเป็นทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก เป็นต้น จึงนับได้ว่าความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน หน้าที่ ที่รับผิดชอบ จะทำให้ได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน คือ มีทรัพย์สินเงินทองสำหรับซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภค ไว้ดำรงชีพ

2. อารักขสัมปทา คือ การถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันตนทำได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย หลักธรรมข้อนี้ มีจุดมุ่งหมายให้เป็นคนมัธยัสถ์ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่เกิดประโยชน์ ไม่ใช่นำไปใช้เพื่อกามคุณ เพื่อรูป รส กลิ่น เสียง จนทำให้ทรัพย์นั้นหมดไปโดยไม่ทำให้

ตนเองเจริญขึ้นได้มันมีไม่ก็ช่วยยามก็กลับไปลำบากยากจนเพราะใช้ทรัพย์ไปในกามคุณและอบายมุข บางครั้งจนถึงกับเป็นหนี้สิน เสียทรัพย์และเสียเกียรติ มีนักกีฬาหลายคนที่ได้ทรัพย์มากมายจากการแข่งขัน แต่ก็ต้องพบกับความลำบากในบั้นปลายของชีวิต เหตุเพราะไม่มีธรรมในข้อนี้นั่นเอง

3. กัลยาณมิตรตตา คือ การคบคนดีเป็นมิตร รู้จักเลือกบุคคลที่จะคบหาว่าจะนำพาชีวิตของเราไปในทิศทางใด โดยเลือกเสวนา ศึกษาแบบอย่างท่านผู้ทรงคุณ ผู้มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา การคบมิตรตามหลักมงคลชีวิต 38 ประการในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มงคลแรกที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ปฏิบัติก็คือการไม่คบคนพาล และมงคลถัดมาก็คือต้องรู้จักคบบัณฑิต คำว่าคนพาล และ บัณฑิต เมื่อวิเคราะห์ให้แจ่มแล้วจะพบว่า มีทั้งคนพาลและบัณฑิตภายใน คนพาลและบัณฑิตภายนอก คนพาลและบัณฑิตภายใน หมายถึงคนที่ปรากฏอยู่ในตัวเรา หากนักศึกษาสังเกตตัวเราให้ดี จะพบว่าบางครั้ง บางเวลาเราจะเกียจคร้านไม่อยากฝึกฝน ไม่อยากทำงาน ไม่อยากไปเรียน ไม่อยากทำความดี แต่อยากเที่ยวเล่น อยากนอนตื่นสาย อยากดื่มสุรา อยากเล่นไพ่ เล่นหวย เล่นการพนัน ฯลฯ นี่แสดงว่าคนพาลภายในตัวเรา ปรากฏขึ้นแล้ว แต่บางครั้งเราก็ขยัน อยากไปเรียน อยากทำความดี ไม่อยากหนีเรียน ไม่อยากเล่นการพนัน ไม่อยากร่วมวงสุรา ฯลฯ นี่แสดงว่าบัณฑิตภายในตัวเราปรากฏขึ้นแล้ว ส่วนคนพาลและบัณฑิตภายนอกหมายถึง คนอื่น คนที่มาชักชวนเราไปทำในเรื่องที่ไม่ดีไม่สมควรหรือเรื่องที่ดี ที่สมควรต่างๆ หากบัณฑิตภายในตัวเราเข้มแข็ง คนพาลภายนอกก็ไม่อาจชักชวนเราไปได้ ดังนั้นความเป็นกัลยาณมิตรต้องเริ่มที่เรา สร้างบัณฑิตและมิตรขึ้นภายในตัวเองก่อน เมื่อบัณฑิตหรือมิตรภายในตัวปรากฏแล้ว ก็จะสามารถเลือกเสวนากับบัณฑิตหรือมิตรภายนอกได้ ดังคำกล่าวที่เราได้ยินได้ฟังอยู่เสมอว่า “คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล” และการสังเกตว่าผู้ที่ตนคบหาด้วยนั้นเป็นคนพาล หรือ เป็นบัณฑิตคือกัลยาณมิตร พึงสังเกตว่าชอบชักชวนไปในทางฉิบหาย เสียทรัพย์ เสียเวลา เสียสุขภาพและทำเรื่องที่ไร้ประโยชน์หรือไม่ เพราะหากเราไม่รู้จักเลือกคบบัณฑิตคือกัลยาณมิตรแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้เราต้องเสียทรัพย์ที่หามาได้นั้นและไม่สามารถปฏิบัติธรรมในข้ออุฐานสัมปทาและอารักขสัมปทาได้

4. สมชีวิตา การเลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดี สมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้มีรายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้สำหรับบั้นปลายของชีวิต จะได้ไม่ลำบาก¹³

¹³พระธรรมปิฎก, หลักธรรมกับชีวิต, อ่างแล้ว, 594.

2.1.5 หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารงานองค์กร

หลักสัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คำว่า “สัตบุรุษ” คือ คนดี นักปราชญ์ หรือบัณฑิต สัปปริสธรรม จึงหมายถึง ธรรมสำหรับการเป็นสัตบุรุษ ที่ทำให้คนเป็นคนดี เป็นหลักธรรมที่ทุกคนสามารถนำมาประยุกต์ใช้และถือปฏิบัติ เพราะศาสนาพุทธจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีลักษณะเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบด้วยหลักธรรมที่กำหนดคุณสมบัติของคนดี คือ สัปปริสธรรม 7 ประการ¹⁴

ก. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำในความสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำ บุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะ หรือ คุณสมบัติในตัวของผู้ผู้นำมี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล¹⁵

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวถึง สัปปริสธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คือเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติของคนดี เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี เป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือ เป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อต้องความปรารถนาดีมี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล¹⁶

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน) ตรัสว่า สัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่สำคัญของมนุษย์ เป็นสมบัติเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ มีปัญญารู้ได้ ทำได้ เข้าใจว่า ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมที่ดี ที่ประเสริฐ มนุษย์มีสติปัญญารักษาความดีงามของให้สมบูรณ์ ด้วยหลักธรรมนี้ เพื่อให้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คงอยู่ สัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เป็นคนตระหนักรู้ใน เหตุผลรู้จักการวางตัวพอเหมาะพอดีทั้งทาง เศรษฐกิจ และสังคมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และมีความเป็นตัวของตัวเอง¹⁷

¹⁴ จริฎ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ,หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 53

¹⁵พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต.), ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ ,กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2540 หน้า 10.

¹⁶พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช.), ภาษาธรรม,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสียงเสียง, 2548 หน้า 170.

¹⁷สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน.), ธรรมศึกษา,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย,1 กรกฎาคม 2549.

ชัยวัฒน์ อัทพัฒนา กล่าวว่า “ผู้นำต้องมีคุณธรรม หรือหลักดำเนินการบริหาร เพื่อความสุข และความเจริญก้าวหน้าในการทำหรือดำเนินงาน หลักธรรมนั้นได้แก่ สัปปุริสธรรม คือธรรมของคนดี คนที่สมบูรณ์ มีคุณสมบัติ 7 ประการ¹⁸

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ กล่าวว่า “สัปปุริสธรรม คือ ธรรมอีกหมวดหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์มากต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เมื่อศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องย่อมเชื่อว่าเป็นสัตบุรุษหรือเป็นคนดี”¹⁹

ทองย้อย แสงสินชัย กล่าวถึง “หลักสัปปุริสธรรม ว่าเป็นธรรมของสัตบุรุษ คือธรรมของคนดี หรือ สมบัติผู้ดีของผู้นำ และได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ดีนั้นว่าไม่ได้ดีเพราะเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูงผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจผู้มีอำนาจทางการเมืองผู้มีอำนาจทางการทหารและได้มีการศึกษา”²⁰

ปิ่น มุกทุกันต์ กล่าวว่า “สัปปุริสธรรม คือคุณสมบัติของสัตบุรุษ หรือพลเมืองดี เป็นเครื่องหมายว่าผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ ใครก็ตามไม่ว่าจะมีฐานะอย่างไรถ้ามีคุณสมบัติ 7 ประการนี้ผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ แต่ถ้าขาดคุณสมบัตินี้แล้ว แม้ว่าจะเป็นคนมีชาติสกุลมีวิทยฐานะสูง มียศศักดิ์อันครุฐานมั่งมีเงินทองสักปานใดก็ไม่เรียกว่า สัตบุรุษธรรม”²¹

เสถียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่า “สัปปุริสธรรม เป็น ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีมีอยู่ 7 ประการ คือรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล สรุปลงสั้นๆว่าการรู้กาลเทศะ เพราะว่า คนที่รู้กาลเทศะเป็นคนดี เป็น สุภาพบุรุษเป็นสุภาพชน”²²

สรุป สัปปุริสธรรม 7 ก็คือคุณธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษหรือคุณสมบัติของคนดี เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง องค์กร สังคม ชุมชน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นคุณธรรมที่เน้นการแสดงออก 7 ประการ คือ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล

¹⁸ชัยวัฒน์ อัทพัฒนา , หลักการดำรงชีวิตในสังคม,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2538, หน้า 179.

¹⁹ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, สัปปุริสธรรม, กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ร.,กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2529 หน้า 3.

²⁰ทองย้อย แสงสินชัย , สัปปุริสธรรม 7 ประการ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2530 หน้า 1-5.

²¹ปิ่น มุกทุกันต์, แนวสอนหลักธรรมหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2514 หน้า 300-303.

²²เสถียรพงษ์ วรรณปก, มัชฌิมาปฏิปทา : สายกลางสองมิติสัปปุริสธรรม 7 นัยที่สอง, กรุงเทพมหานคร : พี อาร์ คัลเลอร์ พรินท์, 2547 หน้า 37

ข. องค์ประกอบหลักสัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คำว่า “สัตบุรุษ” คือ คนดี นักปราชญ์ หรือบัณฑิต สัปปริสธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี มี 7 ประการ²³ คือ

1. ธัมมัญญตา คือ การรู้จักเหตุ

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า **ธัมมัญญตา** หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินกิจการงานต่าง ๆ รู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่า ตำแหน่งฐานะ อาชีพการงานของตน มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้นๆ ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือ รู้เท่าทันกฎธรรมหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนี้²⁴

จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ กล่าวว่า ธัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ หมายถึง ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุผล รู้หลักความจริง รู้หลัก รู้หลักเกณฑ์แห่งเหตุผล รู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ เมื่อเห็นผลที่ปรากฏ ก็รู้ว่าเกิดจากเหตุอะไร เช่น เห็นนักเรียนสอบได้คะแนนสูงสุดหรือได้ที่ 1 ก็รู้ว่านักเรียนผู้นั้นรู้จักวิธีเรียนและขยันในการเรียนเห็นคนติดคุกก็รู้ว่าเขาทำผิดกฎหมายอย่างไรอย่างหนึ่ง²⁵

ทองหล่อ วงษ์ธรรม กล่าวว่า ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้วิธีการ ในการดำเนินงาน ผู้นำนั้น จะต้องรู้จักเหตุรู้หลักการ รู้วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า ธัมมัญญตา หมายถึง การรู้นวัคส์ตฤศาสน์ ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า พระภิกษุที่เป็นผู้รู้ รู้เรื่องนวัคส์ตฤศาสน์ คือคำสั่งสอนของพระศาสดาอันเป็นศาสนาธรรม มีองค์ประกอบอยู่ 9 ประการหรือที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญคำสอนในพระไตรปิฎก คือ หลักปริยัติธรรมนั้นได้แก่การรู้เรื่องของพระสูตรพระวินัยและพระธรรมอภิธรรม เป็นต้น อันเป็นเหตุ แห่งความเจริญในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของการศึกษาพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา ภิกษุรูปใด มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสอนดังกล่าวมาแล้ว ภิกษุนั้น ชื่อว่า

²³ อ.จ. สดตก. 37/65/236.

²⁴ พระธรรมปิฎก , พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , 2546 หน้า 210-219

²⁵ จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 53

เป็นผู้รู้ธรรม หรือเหตุแห่งความเจริญ ซึ่งหลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญคือ นวังกส์ตฤศาสน์ 9 ประการ ได้แก่

สูตรตะ คือ พระสูตรต่างๆ

เคยยะ คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา

เวยยาकरणะ คือ พระอภิธรรมทั้งหมด

คาถา คือ พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา

อุทาน คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส

อิติวุตตะกะ คือ พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ข้อนี้สมจริง ดังคำที่พระพุทธองค์ตรัส

ชาดก คือ พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า

อัปภูตธรรม คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย์

เวทลละ คือ พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้ และถามยิ่งๆขึ้นไป เป็นต้น นวังกส์ตฤศาสน์นี้ เป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติ เพื่อไปสู่จุดหมายสูงสุดของการศึกษาในพระพุทธศาสนา ภิกษุผู้นั้นจะต้องมีความรอบรู้ในหลัก นวังกส์ตฤศาสน์ ดังกล่าวแล้วชื่อว่าเป็นผู้รู้จักธรรม หรือเหตุแห่งความเจริญ²⁶

ดังนั้น ธรรมัญญุตตา (การรู้จักเหตุ) คือ การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความ เป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ ผลตอบแทนเป็นความสุข แต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์ เช่น ถ้าหมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนก็จะได้รับความรู้ความเข้าใจวิชาการต่างๆ เมื่อถึงเวลาสอบก็จะสามารถสอบได้คะแนน ดี เป็นต้น

2. อัตถัญญุตตา คือ การรู้จักผล

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า **อัตถัญญุตตา** หมายถึง รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมาย และความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าที่ตนทำอยู่ อย่างนั้น ดำเนินชีวิตอย่างนั้น เพื่อประสงค์ ได้ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลหรือเป้าหมาย ใดๆ ที่มีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะ การงานอย่างนั้น เขากำหนดความมุ่งหมายอะไร กิจการงานที่ ตนกระทำอยู่ในขณะนี้ เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอย่างไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสีย เป็นต้น ตลอดจน ขั้นสูงสุด คือ รู้ความหมายของคติธรรมตา และประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต²⁷

²⁶ทองหล่อ วงษ์ธรรม, **ปรัชญา 201 พุทธศาสน์**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538 หน้า 55-59.

²⁷พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546 หน้า 210-219.

จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ กล่าวว่า อัตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักผล หมายถึง ความรู้จักกรรม รู้ความมุ่งหมาย รู้ความหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก รู้จักว่าสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้ เมื่อเห็นเหตุแล้วรู้ว่าจะเกิดผลอย่างไร เช่น เห็นคนขยันขันแข็งในการทำงานก็รู้ว่าเขาจะตั้งตัวได้ เห็นคนติดการพนันก็รู้ว่าเขาจะยากจนเอาตัวไม่รอด เป็นต้น สปัปปีตธรรม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ต้องไปด้วยกันแยกจากกันไม่ได้ กล่าวคือ ผู้มีสปัปปีตธรรม ต้องเป็นคนมีเหตุไม่เป็นคนงมฉาย คนมีเหตุผลย่อมเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล ก่อนจะปลงใจเชื่อสิ่งใดก็ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบอีกประการหนึ่ง คนมีเหตุผลย่อมทำงานด้วยเหตุผล ไม่ใช่ทำด้วยอารมณ์การทำงาน เช่น การศึกษา การปกครองคน การสั่งงาน การตัดสินใจ การลงโทษ การให้บำเหน็จความชอบ จะต้องยึดเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรเป็นใหญ่ ไม่ใช่ใช้อารมณ์หรืออคติเป็นใหญ่²⁸

ดังนั้น อัตถัญญตา คือ การรู้จักผล ตามหลักสปัปปีตธรรม หรือ หลักกรรมเพื่อความเป็นผู้นำในข้อนี้ คือ รู้จักผล หมายถึง รู้จักผลที่เกิดมาจากเหตุ เพราะเหตุกับผลนั้น จะเป็นปัจจัยที่เนื่องถึงกันและกัน เมื่อเหตุเป็นอย่างใด ผลก็เป็นเช่นนั้น

3. อัตถัญญตา คือ การรู้จักตน

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า อัตถัญญตา หมายถึง รู้ตน คือ รู้ตามเป็นจริงว่า ตัวเรานั้น ว่าโดยฐานะภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น เป็นอย่างไร มีลักษณะแบบไหน และนำมาประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับตน และกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนก็จะทำให้สัมฤทธิ์ผลตลอดจนรู้จักปรับปรุงแก้ไขตนเองให้เจริญก้าวหน้าและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป²⁹

จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ กล่าวว่า อัตถัญญตา คือ การรู้จักตัวเอง ได้แก่ รู้เรื่องที่ตัวเองเป็นและรู้เรื่องที่ตัวเองมี การรู้เรื่องที่ตัวเองเป็นหมายความว่า รู้ภาวะของตัวเอง รู้ว่าตัวเองเป็นอะไร เพราะแต่ละคนเป็นอะไรๆ อยู่หลายอย่าง เช่น เป็นลูก เป็นนักเรียน เป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นประชาชน เป็นพุทธศาสนิกชน เป็นต้นการรู้เรื่องที่ตัวเองมี หมายความว่า รู้ฐานะของตัวเอง เช่น รู้ว่าเรามีความรู้เพียงใด มีกำลังกายเพียงใด มีรายได้เพียงใด มีศีลธรรมเพียงใด มีอำนาจหน้าที่เพียงใด เป็นต้น คนที่ไม่รู้จักภาวะและฐานะของตนมักจะทำตัวไม่เหมาะสม ได้รับตำหนิติเตียน ส่วนคนที่รู้ภาวะและฐานะของตน จะประพฤติตนเหมาะสมกับภาวะและฐานะนั้นๆ³⁰

²⁸จรัญ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 54 (อ้างแล้ว)

²⁹พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546, หน้า 210-219 (อ้างแล้ว)

³⁰จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 55 (อ้างแล้ว)

ปิ่น มุทุกันต์ กล่าวว่า อุตตัญญูตา คือ การรู้จักตัวของตัวเอง รู้ว่าตนเองคือใครมีฐานะ ตำแหน่งความรู้ความสามารถกำลังเป็นอย่างไร การรู้จักตน รู้จักในเรื่องต่อไปนี้

1. รู้เรื่องที่ตัวเป็น หมายความว่า รู้จัก ภาวะของตัวว่า ตัวเรานี้เป็นอะไร จะได้ไม่ลืมน เช่น เป็นพระ เป็นนักเขียน เป็นแม่พ่อ เป็นบุตร เป็นผู้นำหรือผู้ตาม เป็นต้น

2. รู้เรื่องที่ตัวมี คือรู้ฐานะตัวเองว่า มีศีลธรรมประจำใจขนาดไหน มีความรู้เพียงใด มีอำนาจ กำลัง และรายได้เพียงใด³¹

ทองย้อย แสงสินชัย กล่าวว่า การรู้จักตนเอง พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ ในการศึกษา เรื่องการรู้จักตนเองมาก จึงกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของ พระพุทธศาสนาก็อยู่ที่การรู้จักตนเอง อย่างแจ่มแจ้งจนสามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของตัวเองได้แน่นอนนั่นเอง ทั้งนี้เพราะปัญหาที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็คือ ปัญหาที่เกิดจากตัวมนุษย์นั่นเอง ปัญหาที่เกิดจาก พฤติกรรมมนุษย์ เป็นภัยที่น่ากลัว ที่กำลังคุกคามมนุษย์ การไม่รู้จักตนเองย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญหา ต่างๆ ตามมา³²

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน กล่าวว่า การรู้จักตนอีกประการหนึ่ง คือ รู้ตามความจริงว่าตัวเรานั้นว่า โดยฐานะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น แล้วประพฤติปฏิบัติให้ เหมาะสมกับภาวะนั้น ๆ และรู้จักแก้ไขปรับปรุงส่งเสริม ทำการงานต่าง ๆ ให้ถูกจุดตรงทาง³³

ดังนั้น อุตตัญญูตา คือ ผู้รู้จักรู้ตน การรู้จักรู้ตนนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะ ส่งผลให้ผู้ดำเนินกิจการหรือบริหารบุคลากรในหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย เพราะหากผู้นำไม่รู้จักวุฒิ ภาวะของตนแล้ว ก็ยากต่อการที่จะรู้จักผู้อื่นและสิ่งอื่นได้

4. มัตตัญญูตา คือ การรู้จักประมาณ

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า มัตตัญญูตา หมายถึง รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี เช่น รู้จักประมาณ ในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด ในการ ปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ตลอดจนรู้จักประมาณในการพักผ่อนหลับนอน และการสนุกสนานรื่นเริง

³¹ปิ่น มุทุกันต์, *แนวสอนหลักธรรมหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี*, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา , 2514, อ้างแล้ว, หน้า 270. (อ้างแล้ว)

³²ทองย้อย แสงสินชัย, *สัปปุริสธรรม 7 ประการ*, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2530, อ้างแล้ว, หน้า 21.(อ้างแล้ว)

³³ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, *หลักการดำรงชีวิตในสังคม*, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538 หน้า 184. (อ้างแล้ว)

ต่างๆ ทำกิจการทุกอย่างด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์เพื่อผลที่ดีอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อเห็นแก่ความพอใจ ความชอบใจ หรือเอาแต่ใจตนเองเพียงอย่างเดียว³⁴

จรัญ พัทธราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรธน์ กล่าวว่า มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณตน มัตตะ แปลว่า ประมาณ หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสม ความสมควร มัตตัญญูตา จึงหมายถึง ความรู้จักพอดีในกิจที่ทำและเรื่อง πουลักษณะของความพอดี คือ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป แต่ความพอดีของแต่ละคนไม่เท่ากัน เช่น การบริโภคอาหาร การใช้ความพยายาม การยกของหนัก เป็นต้น แต่ละคนจึงต้อง รู้จักประมาณ คือ ความพอดีของตนเอง ส่วนการพูดพอจะกำหนดความพอดีได้ด้วยเรื่อง ที่พูดเวลาที่พูดและความสนใจของผู้ฟัง ถ้าพูดมากจนไม่มีใครฟังแล้วถือว่าเกินพอดี ถ้าพูดน้อยเกินไปจนไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ฟังก็ถือว่าขาดความพอดีเช่นกัน³⁵

ดังนั้น มัตตัญญูตา คือ การรู้จักประมาณ ความพอดีหรือการรู้จักประมาณ เป็นลักษณะของ คนดีเพราะคนดีจะต้องรู้จักประมาณในการจ่ายและคุณประโยชน์ที่มีต่อสังคม บุคคลที่ได้รับความลำบากในปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งสาเหตุมาจากความไม่รู้จักประมาณ และความรู้จักประมาณนี้ ในทางพระพุทธศาสนาได้มุ่งให้รู้จักประมาณเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยสี่แบบพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเกินไป

5. กาลัญญูตา คือ การจักกาลเวลา

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า กาลัญญูตา หมายถึง รู้กาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และรู้ระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจการต่าง ๆ รู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมในแต่ละกิจการที่ตนกระทำ เช่น แบ่งเวลาเรียน เวลาทำงาน เวลาอ่านหนังสือ เวลาเล่น เวลาพักผ่อน เป็นต้น นอกจากนั้นจะต้องเป็นคนตรงต่อเวลารับผิดชอบต่อเวลาที่ตนกำหนดที่ตนได้วางแผนไว้ เพื่อผลสำเร็จที่มีต่อตนเองอย่างแท้จริง³⁶

จรัญ พัทธราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรธน์ กล่าวว่า กาลัญญูตา คือ ความเป็นผู้รู้จักกาล การรู้จักเวลา ได้แก่ การรู้เรื่องเวลา การรู้ค่าของเวลา และการรู้จักใช้เวลาการรู้ค่าเรื่องเวลา คือ รู้ว่าชีวิต และการงานของตนอยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของเวลา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ระลึกถึงความสำคัญของเวลาว่า กาลเวลาย่อมกินชีวิตของสรรพสัตว์กับทั้งตัวมันเองและวันคนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ ซึ่งหมายความว่า เวลาล่วงไปชีวิตของคนเราก็กินลงเรื่อยๆ เราทำงานประสพ

³⁴พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546, หน้า 210-219. (อ้างแล้ว)

³⁵จรัญ พัทธราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรธน์, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 55. (อ้างแล้ว)

³⁶พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , 2546, หน้า 210-219. (อ้างแล้ว)

ความสำเร็จอะไรบ้าง ถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จ ก็เร่งมือให้ประสบความสำเร็จเสียการรู้จักใช้เวลา มีหลักควรคำนึงถึง 4 ประการ คือ ทำทันเวลา ทำถูกเวลา ทำตามเวลาและทำตรงเวลา งานที่มีกำหนดเวลา เช่น การทำนา การสอนนักเรียน เมื่อทำตามกำหนดเรียกว่า ทำทันเวลา งานบางอย่างขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาส เช่น โอกาสควรพูดในที่ประชุมควรพูดประเด็นก่อนหลัง เมื่อทำในจังหวะที่เหมาะสม เรียกว่า ทำถูกเวลา งานบางอย่างต้องทำตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ทำในเวลาอื่นไม่ได้ เช่น ทำพิธีบูชาในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชาเมื่อทำตามวันที่กำหนดนั้น เรียกว่า ทำตามเวลา งานบางอย่างมีการนัดหมาย เช่น การประชุม การพบปะ เจรจาตกลงกัน หรืองานที่มีฤกษ์ เป็นต้น เมื่อไปตามเวลานัดหรือเวลากำหนด เรียกว่า ทำตรงเวลารวมความแล้ว ชาวพุทธจะต้องรู้เรื่องเวลา รู้ค่าของเวลา รู้จักใช้เวลา โดยทำให้ทันเวลา ทำถูกเวลา ทำตามเวลาและทำตรงเวลา³⁷

ดังนั้น กาลัญญาตา คือ รู้จักเวลาตามหลักสัปติธรรม โดยมุ่งรู้จักการเวลาที่ควรประกอบกิจการต่างๆ หรือทำงานให้ทันกับเวลา เหมาะกับเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งจะต้องเป็นผู้รู้จัก การบริหารเวลาหรือการวางแผนให้เหมาะกับเวลา ดังนี้

6. ปริสัญญุตตา คือ การจักขุมน

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า **ปริสัญญุตตา** หมายถึง รู้ชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักชุมชน รู้ในสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติต่อท้องถิ่นของตน มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นหรือชุมชนของตน เข้าใจและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ไม่รังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามท้องถิ่นหรือชุมชนของตน ควรให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือหรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือชุมชนของตน เป็นต้น³⁸

จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ กล่าวว่า ปริสัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชนความเป็นผู้รู้จักชุมชน หมายถึง การรู้สังคม กลุ่มชน หรือหมู่หนึ่งคณะหนึ่ง กลุ่มชนนั้นๆ มีขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีแตกต่างกัน เช่น พวกนักศึกษา พวกทหาร พวกตำรวจ พวกชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น พวกพระภิกษุ เป็นต้น ผู้ฉลาดจะเข้าสู่สังคมใด ต้องศึกษาขนบธรรมเนียมของสังคมนั้นก่อนแล้วปรับตัวเข้ากับเขา แต่พอดีงาม ในทำนองเข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตามพอใจไม่เก้อ ไม่เป็น ไม่เป็นที่ดูถูกเหยียดหยามของคนในสังคมนั้นๆ แต่ไม่จำเป็นต้องยอมรับขนบธรรมเนียมของเขามาเป็นของตน³⁹

³⁷จรัญ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 55 – 56. (อ้างแล้ว)

³⁸พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546, หน้า 210-219. (อ้างแล้ว)

³⁹จรัญ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ, หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 56. (อ้างแล้ว)

ดังนั้น ปริสัญญูตา คือ รู้จักชุมชนหรือสังคม ผู้นำนั้นจะต้อง รู้จักสังคมแต่ละสังคม ย่อมมีความแตกต่างกันโดย ทางด้านศาสนา กฎ กติกา ระเบียบ วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ความเชื่อถือ และค่านิยมต่างๆ ตลอดทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคล ในสังคม เมื่อ ผู้นำทราบชัดเจนในเรื่องดังกล่าวและวางตนให้เหมาะสมแล้ว ย่อมได้รับความเชื่อถือ ดังนั้น ผู้นำจึงควรรู้และเข้าใจในเรื่องชุมชนหรือสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญต่อไป

7. บุคคลัญญูตา คือ การจักบุคคล

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า บุคคลัญญูตา หมายถึง รู้บุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ว่าแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมที่แตกต่าง กัน ควรจะรู้จักปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลอย่างไร เช่นไร บุคคลไหนควรคบไม่ควรคบ บุคคลไหนที่เราควรให้ความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนบุคคลไหนที่เราควรให้คำแนะนำ สั่งสอน ช่วยเหลือ เป็นต้น หากต้องการเป็นคนดีของสังคม ให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ควรปฏิบัติตนตามหลักของสัปปุริสธรรม 7 ประการนี้ จึงจะได้ชื่อว่า “มีคุณสมบัติของความเป็นคนดีที่สมบูรณ์”⁴⁰

จรัญ พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ กล่าวว่า บุคคลัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคลแต่ละคน บุคคลปโรปรัญญูตา เรียกสั้นๆ ว่า บุคคลัญญูตา ก็ได้ หมายความว่า รู้จักบุคคลแต่ละคน เพื่อเลือกปฏิบัติต่อคนนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องการเลือกคบคนนั้นต้องดูให้รู้ว่าใครเป็นคนดี ใครเป็นคนชั่ว สิ่งที่ต้องดู คือ กายกรรม และวจีกรรมของบุคคลนั้นๆ อันจะสะท้อนให้ทราบถึงมโนกรรม อุปนิสัย และ อหยาศัย ถ้าเขาชอบ ทำกายทุจริต พูดวจีทุจริต ก็สันนิษฐานได้ว่าความคิดของเขาก็เป็นมโนทุจริต เช่นกัน คนเช่นนั้นไม่ควรคบ ตรงกันข้าม ถ้าเขาทำแต่กายสุจริต พูดวจีสุจริต ก็แสดงว่าความคิดของเขาเป็นมโนสุจริต คนเช่นนั้นคบได้ การคบคนนั้นมีหลายฐานะ เช่น คบเป็นมิตร คบเป็นครู เป็นศิษย์ คบเป็นเจ้านาย ลูกน้อง คบเป็นสามีภรรยา ซึ่งต้องดูให้เหมาะสมตามฐานะนั้นๆ การรู้จักคนเพื่อประโยชน์ในการปกครอง นอกจากดูว่าใครเป็นคนดี ไม่ดี แค่นั้นเพียงไรแล้วต้องดูความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การชอบสังคมหรือไม่ชอบสังคมของเขาด้วย เพื่อจะใช้คนให้ถูกกับงาน จะช่วยให้งานสำเร็จเรียบร้อยและเป็นที่พอใจด้วยกันทุกฝ่าย⁴¹

ดังนั้น บุคคลัญญูตา คือ รู้จักบุคคล รู้จิตนิสัยต่างๆ และรู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ ตลอดทั้งรู้จักผู้นั้นมีคุณธรรมยิ่งหย่อนอย่างไร การรู้จักบุคคลต่างๆ ไปในสังคมทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างปกติสุขนั่นเอง

⁴⁰พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546, หน้า 210-219 (อ้างแล้ว)

⁴¹จรัญ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ,หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113 พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548 หน้า 56 (อ้างแล้ว)

สรุปว่า เมื่อนำหลักสี่ปฐพีธรรมทั้ง 7 อันเป็นคุณธรรมของคนดี มาใช้ในองค์กรย่อมส่งผลให้การดำเนินงาน ในองค์กร เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เพราะการดำเนินงาน หากผู้บริหาร รู้หลักคุณธรรมนี้ ก็จะบริหาร ดำเนินงาน ไม่ว่าจะ งานด้านบริหารงานบุคคล งานด้านการศึกษา งานด้านการบริหารงบประมาณ งานด้านสาธารณสุข งานด้านการบริการสาธารณะ และงานด้านอื่น ๆ ย่อมสนองตอบต่อความต้องการขององค์กร ชุมชน สังคม ได้อย่างเหมาะสม เพราะเหตุว่า หลักสี่ปฐพีธรรมนี้ สามารถช่วยปรับให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับ หลักการดำเนินงาน ตามความต้องการ และจุดประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และทุกฝ่าย ก็เกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานด้วย จึงกล่าวได้ว่าหลักสี่ปฐพีธรรม สามารถแก้ไขปัญหามิว่าจะเป็นงานที่ดี ตัวบุคคลที่ดี ตรงตามความต้องการ จึงสามารถลดปัญหา เพิ่มศักยภาพขององค์กรนั้น ๆ ให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างความเจริญและความประทับใจให้แก่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ดังนั้นหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ประการ จึงเป็นธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลความสำเร็จตรงตามเป้าหมาย นโยบาย และเพื่อความผาสุกของชุมชน และประชาชนตลอดไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (Sub district Administration Organizations) เป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น รูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) ที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) จัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนในการดำเนินงานที่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ จึงเป็นผลให้มีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้นที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน⁴²

⁴² สภาร่างรัฐธรรมนูญ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร : สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2550, หน้า 304-316.

ก. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบัน มีลักษณะโครงสร้างที่มีทั้งฝ่าย นิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 พ.ศ.2552) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้⁴³

1. โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบล ไตมี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบล ไตมี 2 หมู่บ้านให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน

2. โครงสร้างคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกตั้งแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

3. พนักงานส่วนตำบล

ข. การยุบองค์การบริหารส่วนตำบล

ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึงสองพันคน ทั้งเป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการบริหารงานพื้นที่นั้น ให้มีประสิทธิภาพในลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลได้หรือองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 41 และ 42 วรรคสองและวรรคสาม

ค. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

ง. อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1. บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

⁴³ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

2. จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

3. รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

ง. การหมดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหมดวาระหรือยุบสภา

2. ตาย

3. ลาออกก่อนอายุอำเภอ

4. มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในสัญญาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือกิจการที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

5. ขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก

6. ไม่อยู่ในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกัน 6 เดือน

7. ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุผลสมควร

8. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้ออก เพราะทำตัวเสียหายหรือทำให้ประชาชนเสียประโยชน์

9. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้สมาชิกสภาหรือผู้บริหารออกจากตำแหน่งได้ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 286

จ. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

1. ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่

3. ความเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง

4. ลาออก

5. มีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

6. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้คณะผู้บริหารพ้นจากตำแหน่ง

7. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติไม่รับหลักการข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

8. สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงพร้อมกัน

ฉ. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

- 1 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 2 มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้
 - 2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - 2.7 คัดค้าน ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
 - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
3. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
 - 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
 - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
 - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 - 3.8 การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
 - 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
 - 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
 - 3.12 การท่องเที่ยว
 - 3.13 การผังเมือง

ข. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เจริญ ตามรายได้และงบประมาณในตำบล นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งแต่เดิมองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บให้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหลายทาง ซึ่งแบ่งเป็นหมวดได้ดังนี้⁴⁴

- 1 ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
 - 1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
 - 1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 1.3 ภาษีป้าย
 - 1.4 อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากสัตว์
 - 1.5 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ล้อเลื่อน
 - 1.6 ภาษีธุรกิจเฉพาะ
 - 1.7 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
 - 1.8 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
 - 1.9 อากรรังนกนางแอ่น
 - 1.10 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - 1.11 อากรประทานบัตร ใบอนุญาตและอาชญาบัตรการประมง
 - 1.12 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - 1.13 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
 - 1.14 ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
 - 1.15 ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 - 1.16 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
 - 1.17 ภาษีมูลค่าเพิ่ม
 - 1.18 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด
- 2 เงินอุดหนุนรัฐบาล
- 3 รายได้ทรัพย์สินและรายได้ประเภทอื่นๆ

⁴⁴โกวิท พวงงาม , การปกครองท้องถิ่นไทย, กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544, หน้า 179.

- 3.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.4 เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 3.5 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- 3.6 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4 เงินกู้ โดยมีหลักการ ดังนี้
 - 4.1 กู้จาก กระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล
 - 4.2 การกู้ตาม 9.4.1) กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 4.3 การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

ซ. แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากรต่างๆ ได้แก่
 - 1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
 - 1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 1.3 ภาษีป้าย
 - 1.4 อากรการฆ่าสัตว์
2. รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่
 - 2.1 เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยรังนกนางแอ่น
 - 2.2 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - 2.3 เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
 - 2.4 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - 2.5 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
3. รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
 - 3.1 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน อากรเมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัดจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์วิธีการที่บัญญัติไว้กฎหมายว่าด้วยการนั้น (พ.ร.บ.การขนส่งทางบก และพระราชบัญญัติรถยนต์)
 - 3.2 ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย

3.3 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย

4. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบัญญัติตำบลเพื่อจัดเก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ญ. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. เงินเดือน
2. ค่าจ้าง
3. เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
4. ค่าใช้สอย
5. ค่าวัสดุ
6. ค่าครุภัณฑ์
7. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
8. ค่าสาธารณูปโภค
9. เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ

10. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

ฎ. การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

1. นายอำเภอกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หากมีการกระทำเป็นการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้บริหารทั้งคณะหรือบางคนพ้นจากตำแหน่งเมื่อเห็นว่ามี การกระทำฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ⁴⁵

⁴⁵ โกวิท พวงงาม , การปกครองท้องถิ่นไทย, กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546 หน้า

ฎ. การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้กรอบของกฎหมายในการบริหารจัดการซึ่งอยู่ในกรอบระเบียบข้อบังคับมี 5 ด้าน ดังนี้

1. งานด้านบริหารงานบุคคล

งานด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่นการบริหารจัดการบุคลากร

จุดเด่นด้านงานบริหารงานบุคคล คือ

1. การกระจายอำนาจทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดอัตรากำลังได้มากขึ้น ทำให้สามารถได้บุคคลกรที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น
2. การบริหารงานบุคคลที่กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ยังช่วยให้มีการพัฒนาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน
3. การประเมินบุคลากรโดยองค์การบริหารส่วนตำบล จะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการประเมินบุคลากร และบุคลากร จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่น

ประเด็นปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล

1. ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ
2. ปัญหาการบังคับบัญชา
3. ปัญหาการใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน
4. ปัญหาการ คัดเลือก คนเข้ามาใช้ระบบอุปถัมภ์ มากกว่าระบบคุณธรรม ช่วยพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. ปัญหาการประเมินผลบุคลากรขาดความเป็นธรรม

2. งานด้านการศึกษา

งานด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการส่งเสริมบุคลากรการศึกษา

จุดเด่นด้านการศึกษา คือ

1. การกระจายอำนาจทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในพื้นที่ ทำให้สามารถบริการในเรื่องการดูแลเด็กเล็กได้อย่างทั่วถึง
2. การจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าในเรื่องของการจัดซื้อ หรือการจัดการศึกษาที่ตรงต่อความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

3. การจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทำให้มีการควบคุมและตรวจสอบจากประชาชนในท้องถิ่นได้ดี

ประเด็นปัญหาทางการศึกษา

1. ปัญหาการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
2. ปัญหาการกำหนดนโยบายการศึกษา
3. ปัญหาครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญทางการศึกษา
4. ปัญหาการใช้สื่อในการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียน
5. ปัญหาขาดการส่งเสริมทางการศึกษา

3. งานด้านบริหารงบประมาณ

งานด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และตรงกับปัญหาความต้องการของชุมชนบริหารงบประมาณ

จุดเด่นด้านการบริหารงบประมาณ คือ

1. การกระจายอำนาจทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้ครอบคลุมในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สามารถจัดสรรการบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างทั่วถึง ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่มากขึ้น

2. การบริหารจัดการงบประมาณที่สามารถสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างที่ตรงต่อความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

3. การบริหารจัดการงบประมาณโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทำให้มีการควบคุมและตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณจากประชาชนในท้องถิ่นได้ดี

ประเด็นปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ

1. ปัญหาการจัดทำงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบ
2. ปัญหาการจัดสรรงบประมาณไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน
3. ปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามความสำคัญ
4. ปัญหาการจัดสรรงบประมาณอิงกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมืองท้องถิ่น พวกพ้อง

4. งานด้านสาธารณสุข

งานด้านสาธารณสุข หมายถึง การดำเนินงานด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ และการส่งเสริมสุขภาพ

จุดเด่นด้านการสาธารณสุข คือ

1. การกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดการสาธารณสุขได้ครอบคลุมในพื้นที่ ทำให้สามารถควบคุมปัญหาโรคระบาดและระงับโรคติดต่อ และส่งเสริมสุขภาพได้อย่างทั่วถึง ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่มากขึ้น

2. การสาธารณสุขที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะในเรื่องของการแก้ปัญหาโรคระบาดและระงับโรคติดต่อ และการส่งเสริมสุขภาพที่ตรงต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ

3. การบริหารจัดการการสาธารณสุขโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทำให้มีการจัดการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดี

ประเด็นปัญหาด้านสาธารณสุข

1. ปัญหาขาดบุคลากรด้านสาธารณสุข
2. ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข
3. ปัญหาขาดการส่งเสริมสุขภาพ
4. ปัญหาขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ด้านสาธารณสุข

5. งานด้านการบริการสาธารณะ

งานด้านการบริการสาธารณะ หมายถึง การบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

จุดเด่นด้านการบริการสาธารณะ คือ

1. การกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดการการบริการสาธารณะได้ครอบคลุมในพื้นที่ ทำให้สามารถให้การบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง ตรงกับความต้องการของคนองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่มากขึ้น

2. การบริการสาธารณะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะในเรื่องของสาธารณูปโภคที่ตรงต่อความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ

3. การบริการสาธารณะโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทำให้มีการจัดการสาธารณูปโภคได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดี

ประเด็นปัญหาด้านการบริการสาธารณะ

1. ปัญหาขาดงบประมาณในการบริการสาธารณะ
2. ปัญหาขาดการพัฒนาการบริการสาธารณะ
3. ปัญหาการสร้างสาธารณูปโภคไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน
4. ปัญหาการก่อสร้างสาธารณูปโภคไม่ตรงกับช่วงเวลาการใช้งาน
5. ปัญหาขาดการสนใจและขาดการตรวจสอบสาธารณูปโภค

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ มักเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความล่าช้า และอุปสรรคในการดำเนินงานไปสู่จุดหมาย หรือนโยบายที่กำหนดไว้ไม่ได้ หรือได้ไม่ตรงตามกำหนดที่วางไว้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนา งานบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรานี้ให้เกิดความเจริญงอกงาม และประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจ เป็นที่ประทับใจของผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาเรื้อรัง เป็นปัญหาของชุมชน และประเทศที่มักประสบอยู่ หากนำวิธีการที่ถูกต้องมาแก้ไขอย่างถูกวิธีก็จะสามารถ แก้ไข บรรเทาให้อุปสรรคและปัญหา ในการดำเนินงาน ลุล่วงผ่านพ้นไปได้ สิ่งที่จะนำมาแก้ไขได้ เมื่อพิจารณาแล้ว ด้วยหลักเหตุและผล ควรนำหลักธรรมในพุทธปรัชญา หมวดหนึ่งหมวดใด หรือหลาย ๆ หมวดมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้ เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กร ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย และนโยบายที่กำหนดไว้

2.3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้นำการศึกษา ค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบ ในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในภาคตะวันออก ดังนี้

เกศแก้ว พลวิชิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ระบบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ” มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานช่าง และด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระบบการบริหารงานด้านการบริหารงาน

ทั่วไป โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสามารถในการบริหารงานปานกลาง เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบงานสารบัญญัติน้อย มีระดับปัญหาปานกลางเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล และความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย ของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ในเรื่องระเบียบที่จำเป็นต้องใช้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันนี้ มีระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้น แต่แนวทางการปฏิบัติยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องกฎหมายระเบียบต่าง ๆ นอกจากนี้ฝ่ายผู้บริหารและสมาชิกสภาส่วนใหญ่มีคุณวุฒิต่ำ ยังไม่ศึกษา ทำความเข้าใจหน้าที่ของตนเองทำให้การบริหารงานในองค์กรไม่สามารถบริหารได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน ความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนของเจ้าหน้าที่ การจัดทำแผนไม่สอดคล้องตามกรอบของทางราชการกำหนด⁴⁶

ไชยเดช มะโนรส ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไข ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ ด้านนโยบายในการบริหารงาน อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายกำหนด อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และด้านรายได้และงบประมาณ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42⁴⁷

พระกรศิริ กนตสิริ (คตภูธร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่ายที่ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน 3) เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วน

⁴⁶ เกศแก้ว พลวิชาติ, “ระบบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลอู่เม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด, สารนิพนธ์ศาสตราจารย์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550 หน้า 101

⁴⁷ ไชยเดช มะโนรส, “ศึกษาบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”, วิชานิพนธ์ศาสตราจารย์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550, บทคัดย่อ หน้า ก.

ตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพรานกระต่าย ด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลมีทัศนคติในด้านการจัดการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบกที่ดีก็ด้วยมองว่าเมื่อมีงบประมาณในการทำนุบำรุงก็จะสามารถสร้างประโยชน์ หรือสร้างความสะดวกสบายให้เกิดแก่ชุมชนแต่ก็คงจะไม่เน้นที่งบประมาณมากเกินไปการขอความร่วมมือจากภาคเอกชนก็สำคัญ ด้วยการจัดซ่อมบำรุงหรือประเมินผลงานอยู่ตลอดทั้งปีนั้นก็เป็นแนวทางที่พนักงานส่วนตำบลควรจะรักษาไว้ซึ่งความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาคประชาชนและเอกชน การพัฒนาถึงจะก้าวหน้าไปได้ เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการที่จะขจัดโรคร้ายต่างๆ ให้หายขาดไปนั้น ต้องมีการป้องกันซึ่งการป้องกันที่ดีที่สุดคือการทำ ความเข้าใจให้ประชาชนรู้จักการเอาใจใส่ตนเองและเอาใจใส่ในเคสสถานที่ตนเองอาศัยอยู่ว่ามีความปลอดภัย มีความสะอาดอันจะนำมาซึ่งมาตรการป้องกันชุมชน และพนักงานส่วนตำบลก็ดำเนินการในด้านตามกำลังที่ตนเองจะสามารถทำได้ด้วยการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนเป็นเบื้องต้นและคอยรายงานผลแก่ผู้บริหารเพื่อการเพิ่มแผนการป้องกันหรือเพิ่มงบประมาณในการป้องกันแนวทางนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลควรรักษาไว้และพนักงานส่วนตำบลควรคงไว้ซึ่งแนวทางอันแน่วแน่ของตนเอง เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญจะสร้างความมั่นคงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคคลในสังคมทัศนคติที่มีต่อการศึกษาก็ถือว่ามีความพอแต่ทั้งนี้การศึกษาจะต้องมาควบคู่หรือนำหน้าด้วยคุณธรรมประจำตัว การที่ศาสนาและวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษาเป็นการยืนยันว่าผู้ที่มีการศึกษาและวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษาเป็นการยืนยันว่าผู้ที่มีการศึกษาจะเปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม ดังที่พนักงานส่วนตำบลพยายามที่จะคงไว้ซึ่งกระบวนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จและมุ่งพัฒนา ดังนั้น ควรมีการรักษาแนวทางที่จะพัฒนาการศึกษาให้เท่าเทียมและทั่วถึงถือว่าเป็นแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ด้านปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากร ให้ตามความจำเป็นและสมควร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในบทบาทของตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และในบทบาทหน้าที่แทรกซ้อนซึ่งจะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองของหน่วยงานของตนเอง ถือเป็นหลักที่ควรรักษาและยึดถือไว้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลรุ่นหลัง เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด⁴⁸

พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมในทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อนำหลักสัปปุริสธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำโดยทั่วไปและภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำที่ เป็นจุดศูนย์รวม หรือ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ร่วมงาน
2. ผู้นำที่รู้จักเหตุ หรือ หลักการ วิธีดำเนินงาน
3. ผู้นำที่รู้จักผล หรือ จุดมุ่งหมายในการดำเนิน
4. ผู้นำที่รู้จักตน ประเมินตนเอง ในกรณีการต่างๆ
5. ผู้นำที่รู้จักประมาณ ความพอดี ในกรณีการต่างๆ
6. ผู้นำที่รู้จักกาลเวลา ที่เหมาะสมในการดำเนินงาน
7. ผู้นำที่รู้จัก ระเบียบ กฎเกณฑ์ โครงสร้างของสังคม
8. ผู้นำที่รู้จัก ประเภท ของบุคคลในสังคม ว่า เป็นคนพาล หรือ บัณฑิต นำคบหรือไม่

เมื่อผู้นำได้นำหลักธรรมเหล่านี้ ไปปรับใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับหน้าที่แล้ว ความสงบสุขต่างๆ ย่อมจะเกิดขึ้นแก่สังคมได้⁴⁹

บุญช่วย ศรีเปรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนช่วง

⁴⁸ พระกรศิริ กนต์สิริ (คตภูธร), “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552, 129, 132-133 หน้า.

⁴⁹ พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง), “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552 ก หน้า.

ชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษา เฉพาะกรณีนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 4) เพื่อสร้าง องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การ ดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม พบว่านักเรียนเยาวชนในกลุ่มตัวอย่าง มีการนำ หลักสัปปุริสธรรม 7 ไปใช้ โดยรวมในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านธัมมัญญา ข้อมที่ 4 คือ ท่านรู้สึกดีใจเมื่อได้ทำบุญ ด้านอัตถัญญา ข้อมที่ 5 คือ ท่านรู้สึกผิดที่ทำในสิ่งไม่ดี ด้าน อัตถัญญา ข้อมที่ 3 และข้อมที่ 4 คือท่านทำงานให้เสร็จแม้จะเลยเวลานอน ด้านกาลัญญา ข้อมที่ 2 คือท่านจัดลำดับเวลาตามความสำคัญของงาน ด้านปริสัญญญา ข้อมที่ 4 คือท่านแต่งกายสะอาดไปงานศพ เสมอ ด้านปุคคลัญญา ข้อมที่ 2 ท่านมักจะแนะนำเพื่อนไม่ให้ทำความผิด มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด⁵⁰

พระมหาอาคม ไกรอ่อน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแผนและสื่อประกอบการเรียนรู้ วิชาธรรมวินัยเรื่องสัปปุริสธรรม 7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ผลการวิจัยพบว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรม ที่ทำให้คนเป็นคนดี เป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ เป็นเครื่องหมายว่าผู้นั้นเป็นคนดี ใครก็ตามไม่ว่าจะยาก ดีมีจนอย่างไร ถ้ามีคุณสมบัติ 7 ประการนี้ ผู้นั้นเป็นคนดี แต่ถ้าขาดคุณสมบัติเหล่านี้ แม้ว่าจะเป็นคน มีชาติสกุล มีวิทยฐานะสูง มียศศักดิ์อัครฐาน มั่งมีเงินทองสักปานใด ก็ไม่เรียกว่าสัตบุรุษไม่เรียกว่าคน ดี คนที่ต้องการเป็นสัตบุรุษหรือคนดีนั้น ควรมีหลักธรรมคือ ธัมมัญญา อัตถัญญา อัตถัญญา มัตถัญญา กาลัญญา ปริสัญญญา ปุคคลัญญา

ธัมมัญญา หมายความว่าความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติกิจการหน้าที่และดำเนินกิจการต่างๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตน จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตน มีหน้าที่และความ รับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่ เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ ดังนั้นเป็นต้นไป ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎธรรมดา หรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็น ทาสของโลกและชีวิตนั้น

อัตถัญญา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและความมุ่งมั่นของหลักการที่ตน ปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าการที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ดำเนินชีวิตอยู่อย่าง

⁵⁰ บุญช่วย ศรีเปรม, เรื่อง “การดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัปปุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะ กรณีนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ ศาสตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553, ข หน้า.

นั้นเพื่อต้องการประโยชน์อะไร ควรจะได้บรรลุถึงผลอะไร ที่ให้มีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะการงานอย่างนั้น ๆ เขากำหนดไว้เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจกรรมที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะยังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร ดังนี้เป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุด คือ รู้ความหมายของคติธรรมตา และประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต

ความเป็นผู้รู้จักผล คือ เห็นผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วรู้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรในอดีตเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาหรือใช้ประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต โดยการกำจัดสาเหตุรากเหง้าหรือปฏิบัติตามวิธีการที่ได้ผลดี

อัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักตน หมายถึง การรู้ภาวะ สถานะที่ตัวเองมีกำลังความสามารถ รู้สติปัญญาของตนเอง ความรู้จักตนมีลักษณะ 2 อย่าง คือ

1. รู้จักภาวะที่ตนเป็น คือ เมื่อเกิดมาก็เป็นสถานะลูก ต่อมาก็อาจเป็นพี่หรือเป็นน้อง เป็นคนไทย เป็นชาวเมืองไหน ตำบลไหน ต่อมาก็เป็นนักเรียน เป็นลูกศิษย์ โตขึ้นก็อาจเป็นลูกจ้างหรือนายจ้าง เจ้าของธุรกิจ ถ้าออกบวชก็เป็นพระสงฆ์ สามเณร แม่ชี ถ้ามีลูกก็เป็นพ่อเป็นแม่ ถ้ามีอาชีพก็เป็นเกษตรกร วิศวกร แพทย์ ข้าราชการ ครู ทหาร ตำรวจ เป็นต้น จากภาวะที่เราเป็นลูกก็ต้องรู้หน้าที่ของลูกที่ดี เป็นลูกจ้างก็ต้องรู้หน้าที่ของลูกจ้างที่ดี เป็นชาวพุทธ ก็ต้องรู้หน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี เป็นต้น

2. รู้จักฐานะที่ตัวเองมี คือรู้ว่าเรามีความรู้ความสามารถ มีศีล มีธรรม มีกำลังกาย มีการศึกษา มีญาติมิตร มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเกียรติยศ ฐานะการเงิน ตำแหน่ง มีอำนาจดำเนินการเพียงใด มีสุขภาพแข็งแรงแค่ไหน จึงชื่อว่ารู้จักฐานะที่ตัวเองมี

มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง รู้จักความพอเหมาะ พอดี งานอะไรก็ตามถ้าทำไม่พอดีก็จะทำให้เสียงาน ทำให้คุณภาพของงานตกไป การหาจุดพอดีของแต่ละคนของแต่ละหน่วยงานไม่เท่ากัน และไม่มีเครื่องชั่ง ตวง วัดที่จะมาบอกได้ว่าพอดี ต้องใช้จิตใจที่ประกอบด้วยสติปัญญาของแต่ละคนเท่านั้นเข้าไปวัดความพอดี เพราะการหาจุดพอดีนั้นหายาก คนอื่นไม่สามารถหาความพอดีแทนเราได้

กาลัญญูตา หมายความว่า ความเป็นผู้รู้จักเวลาอันสมควรในการประกอบกิจการงานนั้น ๆ ตลอดจนถึงรู้จักเวลาและวางแผนการใช้เวลา โดยคำนึงถึงวิธีที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้เวลามีลักษณะ 4 อย่าง คือ

1. ทำให้ทันกาลเวลา เช่น นักเรียนทำข้อสอบไม่ทันเวลา ถึงจะมีความรู้มากเท่าไรก็สอบตก ส่วนชานาแม้จะทำนาเก่งอย่างไร ถ้าทำไม่ทันฤดูปลูกข้าว ทำช้าเกินไป น้ำท่วมนาข้าวจมน้ำเสียหายไม่ทันได้เก็บเกี่ยว ดังนั้น ควรมีการกะการทำงานให้แล้วเสร็จทันเวลา

2. ทำให้ถูกกาลเวลา เช่น นักเรียนตื่นนอนตอนเช้า ต้องเก็บที่นอน แล้วล้างหน้า แปรงฟัน เพราะตอนเช้าสิริอยู่ที่หน้า แล้วจึงช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน อาบน้ำ รับประทานอาหาร แล้วจึงแต่งตัวไปโรงเรียน

3. ทำตามกาลเวลา ซึ่งเป็นวันที่ทางราชการหรือวันที่ทางพระพุทธศาสนาได้กำหนดไว้ คือ การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น วันดังกล่าวมานี้ ต้องปฏิบัติตามให้ถูกต้องและต้องทำตามกาลเวลา

4. ทำให้ตรงกาลเวลา คือ การนัดหมายพบบันวันพຼ່ງนี้ เวลา 8.30 น. ผู้ที่นัดพบบันจะต้องไปให้ตรงเวลา การเรียนการสอนของครูต้องสอนตรงเวลา เลิกสอนตรงเวลา นักเรียนไปโรงเรียนตรงเวลา กลับตรงเวลา

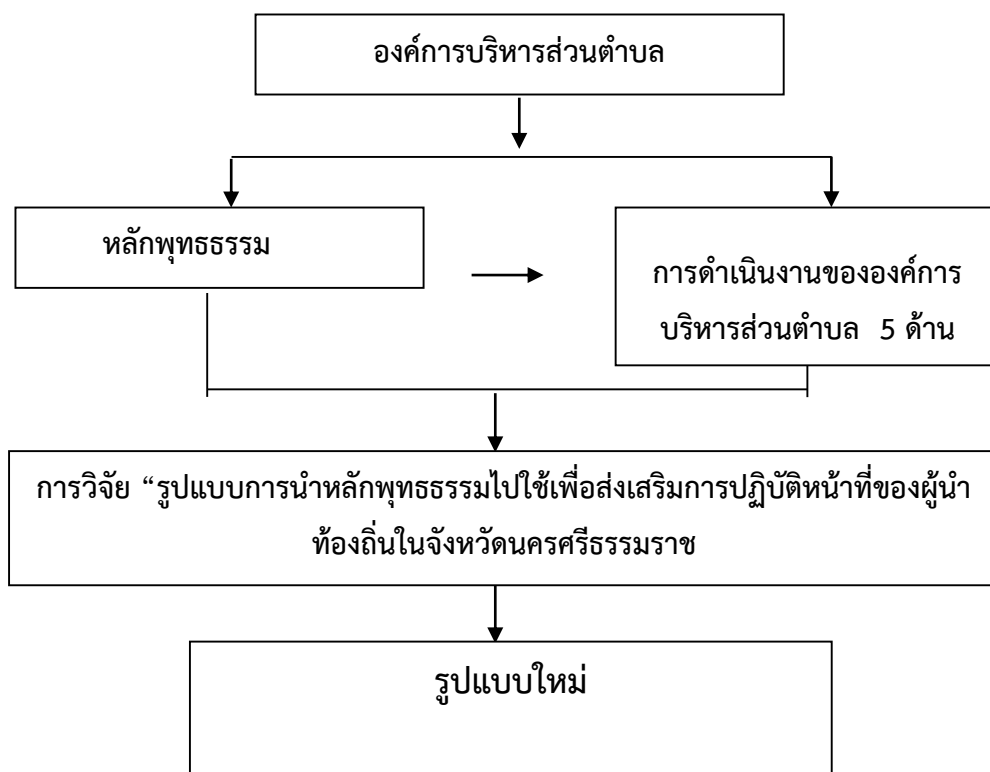
ปริสัณญดา หมายความว่า ความเป็นผู้รู้จักชุมชน และกิริยาที่ต้องประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนหมຼ່นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ การเข้าหาชุมชนมีหลักเกณฑ์ 4 อย่าง คือ 1.ต้องไม่เสียศีล 2.ต้องไม่เสียธรรมเมื่อชุมชนมีความเดือดร้อนต้องให้ความช่วยเหลือ 3. ต้องไม่เสียประเพณี 4.ต้องไม่ผิดกฎหมาย

บุคคลัณญดาหรือบุคคลปโรปริณญดา หมายความว่า ความเป็นผู้รู้เลือกคบบุคคลว่าบุคคลนี้เป็นคนดีควรคบ บุคคลนี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ เป็นต้น⁵¹

2.4 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัย “รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกหลักพุทธธรรม ได้แก่ สัปปริสธรรม สัมปรายิกัถละ สาราณียธรรม สังคหัตถุ ทิฏฐธัมมิกัถละ มาบูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ด้านได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ สรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

⁵¹ พระมหาอาคม ไกรอ่อน ,“การพัฒนาแผนและสื่อประกอบการเรียนรู้ วิชาธรรมวินัย เรื่องสัปปริสธรรม 7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553,112-114 หน้า.

ตารางแผนภูมิที่ 2.10.1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3 สภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย

3.1. ประวัติจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด:

พระบรมธาตุมีรัศมีล้อมรอบด้วย 12 นักษัตร โดยในสมัยรัชกาลพระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมราชแห่งกรุงตามพรลิงก์ มีพระปรีชาสามารถขยายอาณาเขตได้ครอบคลุมเมืองบริวารทั้งหลาย เมืองบริวารทั้งหมดต้องส่งเครื่องราชบรรณาการแก่พระเจ้าผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช บรรดาเมืองบริวารทั้ง 12 เมืองได้แก่

1.เมืองสายบุรี ใช้ตราหนู เมืองสายบุรีเป็นเมืองเก่าบนฝั่งแม่น้ำสายบุรี ประกอบด้วยชุมชนเกษตรกรรมบนพื้นราบริมทะเลหลายแห่ง จัดเป็นหัวเมืองที่ 1 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราหนู (ชวด) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นอำเภอในจังหวัดปัตตานี

2.เมืองปัตตานี ใช้ตราวัว เมืองตานีเคยเป็นเมืองท่าสำคัญในภาคใต้ฝั่งตะวันออกซึ่งรู้จักในหมู่พ่อค้าต่างชาติช่วงพุทธศตวรรษที่ 10-18 ในชื่อ "ลังกาสุกะ" จัดเป็นหัวเมืองที่ 2 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราวัว (ฉลู) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคือจังหวัดปัตตานี

3.เมืองกลันตัน ใช้ตราเสือ เมืองกลันตันเป็นชุมชนเก่าแก่ทางตะวันออกของคาบสมุทรมลายู แต่เดิมประชาชนนับถือศาสนาพุทธและฮินดู ในราวพุทธศตวรรษที่ 21 จึงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม จัดเป็นหัวเมืองที่ 3 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราเสือ (ขาล) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งของประเทศมาเลเซีย

4.เมืองปะหัง ใช้ตรากระต่าย เมืองปะหังเป็นชุมชนทางตอนล่างของแหลมมลายู ติดกับไทรบุรีหรือเกดะห์ จัดเป็นหัวเมืองที่ 4 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตรากระต่าย (เถาะ) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งในประเทศมาเลเซีย

5.เมืองไทรบุรี ใช้ตรางูใหญ่ เมืองไทรบุรีเป็นชุมชนเก่าทางฝั่งตะวันตกของแหลมมลายู พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและบึงตม เดิมประชาชนนับถือพุทธศาสนา ล่วงถึงพุทธศตวรรษที่ 20 จึงเปลี่ยนไป

นับถือศาสนาอิสลาม จัดเป็นหัวเมืองที่ 5 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตรางูใหญ่ (มะโรง) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งในประเทศมาเลเซีย ชื่อว่า "เกดะห์"

6.เมืองพัทลุง ใช้ตรางูเล็ก เมืองพัทลุงเป็นชุมชนเก่าแก่แต่ครั้งพุทธศตวรรษที่ 11-13 ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาจากนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่องทุกยุคสมัย จัดเป็นหัวเมืองที่ 6 ในทำเนียบสิบสองนักษัตร ถือตรางูเล็ก (มะเส็ง) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคือจังหวัดพัทลุง

7.เมืองตรัง ใช้ตราม้า เมืองตรังเป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลตะวันตก ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่ควนธานี ต่อมาได้ย้ายไปที่กันตังและทับเที่ยงตามลำดับ จัดเป็นหัวเมืองที่ 7 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราม้า (มะเมีย) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคือจังหวัดตรัง

8.เมืองชุมพร ใช้ตราแพะ เมืองชุมพรเป็นชุมชนเกษตรและท่าเรือบนคาบสมุทรขนาดเล็ก มีประชากรไม่มากนักเนื่องจากดินฟ้าอากาศไม่อำนวยให้ทำมาหากิน จัดเป็นหัวเมืองที่ 8 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราแพะ (มะแม) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคือจังหวัดชุมพร

9.เมืองบันทายสมอ ใช้ตราลิง เมืองบันทายสมอสันนิษฐานว่าเป็นเมืองไชยา ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่มาแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๐ เป็นอย่างน้อย มีร่องรอยความเจริญทางเศรษฐกิจและศาสนาพุทธนิกายหินยานและมหายาน รวมทั้งศาสนาฮินดูนิกายไวษณพและนิกายไศวะจำนวนมาก จัดเป็นหัวเมืองที่ 9 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราลิง (วอก) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

10.เมืองสะอูเลา ใช้ตราไก่ เมืองสะอูเลาสันนิษฐานว่าเป็นเมืองท่าทองอุแทหรือกาญจนดิษฐ์ ซึ่งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าทอง และลุ่มคลองกะแต เคยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงชั้นเอกและเป็นแหล่งเพาะปลูกสำคัญของนครศรีธรรมราช จัดเป็นหัวเมืองที่ 10 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราไก่ (ระกา) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคืออำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

11.เมืองตะกั่วป่า ใช้ตราสุนัข เมืองตะกั่วป่าเคยเป็นเมืองท่าสำคัญทางฝั่งทะเลตะวันตก เป็นแหล่งผลิตดีบุกและเครื่องเทศมาแต่โบราณ จัดเป็นหัวเมืองที่ 11 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราสุนัข (จอ) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคืออำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

12.เมืองกระบือ ใช้ตราหมู เมืองกระบือเป็นชุมชนเล็ก ๆ บนฝั่งแม่น้ำกระบือ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่า และภูเขาสลับซับซ้อน จัดเป็นหัวเมืองที่ 12 ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราสุกร (กุน) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นอำเภอในจังหวัดระนอง

ดอกไม้ประจำจังหวัด: ดอกราชพฤกษ์ (Cassia fistula)

ต้นไม้ประจำจังหวัด: แซะ (Millettia atropurpurea)

คำขวัญท่องเที่ยวประจำจังหวัด:

นครศรีธรรมราช เมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ แร่ธาตุอุดม เครื่องถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู

คำขวัญประจำเมือง: เราชาวนครฯ อยู่เมืองพระ มั่นอยู่ในสัจจะ ศีลธรรม กอปรกรรมดี มีมานะ พากเพียร ไม่เบียดเบียน ทำอันตรายผู้ใด

อักษรย่อจังหวัด : นศ

3.2. ประวัติความเป็นมา จังหวัดนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มาไม่น้อยกว่า 1800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ ว่านครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า "นครศรีธรรมราช" ได้ปรากฏชื่อในที่ต่างๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอด กันมา และสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่าน ในระยะเวลาที่ต่างกันเช่น ตามพลึงคม ตามพรลึงค์ มัทธาสิงคม ตามพลึงเกศวร โฮสิง โพลิง เขียะโห้ว โลแค็ก (Locae) สิริธรรมนคร ศรีธรรมราช ลิกอร์(Ligor) ละคอน คิวตุดอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมือง นคร เป็นต้น

คำว่า"นครศรีธรรมราช" น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ ผู้ครอง นครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมโศกราช คำนี้ แปลความได้ว่า "นครอันงานสง่าแห่ง พระราชาผู้ทรงธรรม" และธรรมของราชา แห่งนครนี้ก็คือ ธรรมแห่ง พระพุทธศาสนา

ถ้าจะลำดับความเป็นมาของนครศรีธรรมราช จากหลักฐาน โบราณคดี และ ประวัติศาสตร์ที่ สืบค้น ได้ในขณะนี้ พบว่ามีภูมิหลังอันยาวนานนับตั้งแต่ยุคหินกลาง ในราว 8,350-11,000 ปีที่ล่วงมา จากหลักฐานมีการพบเครื่องหิน ที่มีตัวขวานยาวใหญ่ (บางคนเรียกว่าระนาดหิน) ที่อำเภอท่าศาลา ในยุคโลหะ ได้พบหลักฐานทางโบราณคดี คือ กลองมโหระทึกสำริด 2 ใบ ที่บ้านเกตุ ภาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง และที่คลองคุดด้วน อำเภอฉวาง

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่อำเภอสิชลปัจจุบัน ยังมีร่องรอยโบราณสถาน และโบราณวัตถุ เกี่ยวเนื่องในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดใน นครศรีธรรมราช เช่น พระพุทธรูปสำริด ศิลปะแบบอมราวดีของอินเดีย และเศียรพระพุทธรูปศิลปะแบบคุปตะอินเดีย เป็นต้น จากหลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าใน ช่วงนั้นนครศรีธรรมราชได้รับ อิทธิพลวัฒนธรรมมาจากอินเดียอย่างมากมาย ทั้งใน ด้านศาสนา ความเชื่อ อักษร ภาษา ประเพณี และการปกครอง จนกลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชมาถึง ปัจจุบันนี้

พุทธศตวรรษที่ 17-19 เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด ภายใต้ การปกครองของราชวงศ์ศรีธรรมโศกราช ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองน่าจะ เนื่องมาจาก

การเป็นสถานีการค้าสำคัญของคาบสมุทรไทยเป็นจุดพักถ่าย ซื้อสินค้าระหว่าง ตะวันออกกับตะวันตก ที่ดีที่สุดในเวลานั้น ประกอบกับบริเวณ หาดทรายแก้วอันเป็นศูนย์ กลางของชุมชน เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธองค์ความศรัทธาและ ความเลื่อมใสในบวรพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัย ชักนำให้ผู้คน จากทุกสารทิศในภาคใต้เข้ามา ตั้งถิ่นฐานในนครศรีธรรมราชอย่างหนาแน่น ในราว พ.ศ. 1700 เศษ ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ก็สามารถจัดการปกครอง หัวเมืองรายรอบ ได้สำเร็จถึง 12 เมือง เรียกว่า เมืองสิบสองนักษัตร

3.3 การปกครองส่วนภูมิภาค

การปกครองแบ่งออกเป็น 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,428 หมู่บ้าน

1.อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	2.อำเภอพรหมคีรี	3.อำเภอลานสกา
4.อำเภอฉวาง	5.อำเภอพิปูน	6.อำเภอเชียรใหญ่
7.อำเภอชะอวด	8.อำเภอท่าศาลา	9.อำเภอทุ่งสง
10.อำเภอนาบอน	11.อำเภอทุ่งใหญ่	12.อำเภอปากพนัง
13.อำเภอร่อนพิบูลย์	14.อำเภอสิชล	15.อำเภอขนอม
16.อำเภอหัวไทร	17.อำเภอบางขัน	18.อำเภอฉ่ำพรรณรา
19.อำเภอจุฬาภรณ์	20.อำเภอพระพรหม	21.อำเภอนบพิตำ
22.อำเภอช้างกลาง	23.อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	

การปกครองส่วนท้องถิ่น

แบ่งออกเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลนคร 3 เทศบาลเมือง 50 เทศบาลตำบล และ 130 องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีรายชื่อเทศบาลดังนี้

1.เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	2.เทศบาลเมืองทุ่งสง	3.เทศบาลเมืองปากพั่น
4.เทศบาลเมืองปากพูน	5.เทศบาลตำบลกะทูน	6.เทศบาลตำบลกะปาง
7.เทศบาลตำบลกระเกต	8.เทศบาลตำบลเกาะทวด	9.เทศบาลตำบลเกาะเพชร
10.เทศบาลตำบลขนอม	11.เทศบาลตำบลขุนทะเล	12.เทศบาลตำบลเขาชุมทอง
13.เทศบาลตำบลเขาพระ	14.เทศบาลตำบลควนกลาง	15.เทศบาลตำบลจันดี
16.เทศบาลตำบลฉวาง	17.เทศบาลตำบลชะมาย	18.เทศบาลตำบลชะเมา
19.เทศบาลตำบลชะอวด	20.เทศบาลตำบลเชียรใหญ่	21.เทศบาลตำบลดอนตรอ
22.เทศบาลตำบลถ้ำใหญ่	23.เทศบาลตำบลท้องเนียน	24.เทศบาลตำบลทอนหงส์
25.เทศบาลตำบลทางพูน	26.เทศบาลตำบลท่าจีว	27.เทศบาลตำบลท่าประจ๊ะ
28.เทศบาลตำบลท่าแพ	29.เทศบาลตำบลท่ายาง	30.เทศบาลตำบลท่าศาลา
31.เทศบาลตำบลที่วัง	32.เทศบาลตำบลทุ่งสัง	33.เทศบาลตำบลทุ่งใส
34.เทศบาลตำบลนาบอน	35.เทศบาลตำบลนาสาร	36.เทศบาลตำบลนาเหร่ง
37.เทศบาลตำบลบางจาก	38.เทศบาลตำบลบางพระ	39.เทศบาลตำบลปากนคร
40.เทศบาลตำบลปากน้ำฉวาง	41.เทศบาลตำบลพรหมคีรี	42.เทศบาลตำบลพรหมโลก
43.เทศบาลตำบลพิปูน	44.เทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ	45.เทศบาลตำบลไม้เรียง
46.เทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์	47.เทศบาลตำบลลานสกา	48.เทศบาลตำบลสวนขัน
49.เทศบาลตำบลลิซล	50.เทศบาลตำบลหน้าสตน	51.เทศบาลตำบลหลักช้าง
52.เทศบาลตำบลหัวไทร	53.เทศบาลตำบลหินตก	54.เทศบาลตำบลอ่าวขนอม

บทที่ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนเขียนกรอบในการวิจัย กล่าวคือ ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยแล้วนำไปสู่การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงมาออกแบบการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์จนนำไปสู่ข้อค้นพบ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งอาศัยจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก เหตุผลในการใช้รูปแบบดังกล่าวเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีรายละเอียดของข้อมูลในทุกด้านในประเด็นที่ศึกษา การวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเหมาะสมที่จะทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน ซึ่งจะนำไปสู่ข้อค้นพบและข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะให้เป็นแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

สำหรับการวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด 5 ประการ ดังนี้

1. ทำการวิจัยในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงของกรณีศึกษา คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามตามแนวทาง การบริหารงานทั้ง 5 ด้านเป็นหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบได้ตามความสมัครใจและสะดวกใจ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเองโดยการพูดคุยหรือการสนทนากัน เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าเหมือนถูกบังคับให้ตอบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการบันทึกทุกเรื่องให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยก็ได้ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ การตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ และอาศัยกรอบแนวคิดในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเป็นสากล เป็นที่ยอมรับและเข้าใจโดยทั่วไปมาใช้ปรับในรายละเอียดให้เหมาะสมกับบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และให้ความหมายเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้

3.เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้ข้อมูลและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก การวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่พบ ข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

4.การติดต่อโดยตรงและมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอเข้าพบเพื่อพูดคุย และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทราบและชี้แจงถึงความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ที่จะกลับมาเป็นประโยชน์ต่อการบริหารต่อไป

5.การใช้วิธีวิจัยที่มีความยืดหยุ่น โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้แนวคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ หากทำการสัมภาษณ์จริงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางครั้ง อาจต้องมีการปรับคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้ จะไม่เบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด

4.2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเก็บข้อมูลจะพิจารณาจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In depth Interview)กับผู้ให้ข้อมูล (2) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาควบคู่กันไปด้วย และเพื่อความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยประชากรในการศึกษาหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกนี้ได้กำหนดแนวคำถามทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างผสมผสานกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุด และเพื่อไม่ให้เกิดการสัมภาษณ์นั้นดูเป็นทางการมากเกินไปจนผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัดไม่สะดวกใจในการให้ข้อมูล และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้ 2 ประเด็นหลัก คือ (1) หลักจริยธรรม เพื่อป้องกันการทุจริต (2) บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ด้าน

ขั้นตอนที่สอง การวิจัยเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาและทำการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการค้นคว้าทางเอกสารจะแบ่งออกเป็นเอกสารข้อมูลเดิม และเอกสารที่เป็นข้อมูลรองทุติยภูมิ กล่าวคือ เอกสารข้อมูลเดิม

เป็นเอกสารหรืองานเขียนต้นฉบับ เป็นข้อมูลแรกที่ปรากฏ เช่น จดหมายเหตุ บันทึก หรือเป็นข้อมูลที่เก็บจากแหล่งกำเนิดข้อมูลโดยตรง ส่วนข้อมูลรองหรือข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่คัดลอกมาจากคนอื่นอีกที ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์โดยตรง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทั้ง 2 ประเภท ล้วนมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงได้เป็นอย่างดีเพื่อนำไปสู่แนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งในการวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารข้อมูลทั้ง 2 ประเภท

4.3. ประชากรในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนด โดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้วิจัย เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่ จึงมีความรู้ความเข้าใจตลอดจนบุคลากรในหน่วยงานเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้อย่างดียิ่ง

4.4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ขั้นตอนเตรียมการก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการติดต่อประสานไปยังผู้ให้ข้อมูล จนถึงก่อนเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1.ติดต่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งบางส่วนเป็นการติดต่อประสานทางโทรศัพท์ และบางส่วนเป็นการติดต่อประสานด้วยตัวผู้วิจัยเอง เมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงได้กำหนดตารางเวลาในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้ผู้วิจัยนำมาเตรียมความพร้อมในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้า

2.ยืนยันกำหนดการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งในเรื่องของวัน เวลา และสถานที่เพื่อไม่ให้เสียเวลาทั้งสองฝ่าย

ข. ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เริ่มจากการเดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จนถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจนแล้วเสร็จ ดังนี้

1.เดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มต้นจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอันดับแรกแล้วเรียงไปจนครบทุกอำเภอ

2.การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

3.) **ขั้นตอนหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูล** ในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วเสร็จ จนถึงการจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป ดังนี้

1. เนื่องจากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จึงสะดวกต่อการนำมาสังเคราะห์ข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สังเคราะห์แล้วทั้งหมด คัดกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบ การวิเคราะห์และอภิปรายผล
3. เมื่อจัดระบบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมาหาข้อสรุปก่อนนำมาอภิปรายผลต่อไป
4. นำเอกสารที่ได้รับมาทำการแยกแยะและจัดระเบียบข้อมูลว่ามีส่วนใดเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลประเภทอื่น ๆ ที่ได้รับ
5. กำหนดรูปแบบการแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลในรายงานผลการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการพรรณนา ซึ่งเป็นผลจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างและหาความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมา เป็นการค้นหาข้อความทั่วไปที่จะบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแรกเชิงบรรยาย (descriptive) ส่วนที่สองคือการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเช่นกัน ดังนั้น เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาเรียบเรียงเพื่อบูรณาการและหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยในส่วนของเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการจัดระเบียบของข้อมูล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยต่อไป

4.6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบทและความหมายทางความรู้สึกหรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วย เป็นการวางเค้าโครงของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผลโดยเริ่มจากการนำเสนอข้อมูลทั่วไปและข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

2.อภิปรายผลจากข้อมูลที่นำเสนอ โดยวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์ เอกสารไปพร้อม ๆ กัน โดยให้ความสำคัญทั้งความหมายในทางภาษาและตีความจากความรู้สึกที่แฝง อยู่ในข้อมูลนั้น ๆ ภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย

4.7.การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นเพียงพอหรือยังและตอบปัญหา ของการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งความถูกต้องของข้อมูลประกอบไปด้วยกระบวนการวิธีที่หลากหลาย เช่น การ ตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคลผู้ให้ข้อมูล การ ตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลของผู้วิจัย การตรวจสอบด้านแนวคิด ทฤษฎี (theory triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบแนวความคิดและ ทฤษฎี เนื่องจากหากมีการเปลี่ยนทฤษฎีการตีความข้อมูลก็จะเปลี่ยนไป และการตรวจสอบด้านวิธี รวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ได้แก่ การใช้หลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรม ได้แก่ สัมปรายกัถละ สาราณียธรรม สังคหวัตถุ ทิฏฐธัมมิกัถละ สปัริสธรรม ไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านบริการสาธารณะ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก(Indebt Interview)จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 คน และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) สภาพสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน และการศึกษาประวัติชีวิตของผู้นำท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้าน

ส่วนที่ 1 จำนวนรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ตอนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้าน

ส่วนที่ 1 จำนวนรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

จากการศึกษาด้วยเอกสารการวิจัย และจากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน ได้แก่

1) สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

2) สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เขียรศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

3) สัมภาษณ์ นายวานิช นาคมาศ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

4) สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามตำบล อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

5) สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ธรรมบุญ มณีเกิด องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

6) สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

7) สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ช่อผูก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

8) สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

9) สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ เทศบาลส่วนตำบลบางพระ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไข ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านบริหารงานบุคคล

จากคำสัมภาษณ์ของนายวิฑูรย์ หม่อมปลัด⁵² ได้กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ปัญหาการบังคับบัญชา นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์⁵³ กล่าวว่า ปัญหาการใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน นายปราโมทย์ เจริญศรี⁵⁴ กล่าวว่า ปัญหาการสอบคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นบุคลากรของหน่วยงาน การประเมินผลบุคลากรขาดความเป็นธรรม นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์⁵⁵ กล่าวว่า ปัญหาการ

⁵²สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵³สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ เทศบาลส่วนตำบลบางพระ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵⁴สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เจริญศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵⁵สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

บริหารจัดการบุคลากร นายวานิช นาคมาศ⁵⁶ กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงานที่อาจจะไม่สนองต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ทันท่วงที นายประเสริฐ ช่อผูก⁵⁷ กล่าวว่า ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน รวมถึงสวัสดิการต่างๆที่ควรมี จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้นำท้องถิ่นได้เสนอแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาได้หรือเบาบางลง จากการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา⁵⁸ กล่าวว่า องค์การทุกองค์การต้องการบุคลากร ผู้นำ ที่ไม่เพียงแต่มีความรู้ ความสามารถ หรือทักษะในการบริหารเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมด้วย องค์การจึงจะไปรอด จ.ส.อ.ธรรมบุญ มณีเกิด⁵⁹ กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ได้คนดี มีคุณวุฒิ และมีความสามารถ มาทำงานในองค์กร นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธ์⁶⁰ กล่าวว่า เมื่อนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการทำงานแล้ว พบว่าสามารถแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลได้ เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้องค์กรดำเนินงานหรือบริหารบุคลากรในหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปว่า การใช้หลักพุทธธรรม มาใช้ในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการบุคลากรสามารถลดความขัดแย้งได้ และแก้ไขปัญหการบริหารงานด้านการบริหารจัดการบุคลากรสามารถทำให้บุคลากรเกิดความสามัคคี ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. ด้านการศึกษา

จากคำสัมภาษณ์ของนายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธ์⁶¹ ได้กล่าวว่า ด้านการศึกษา มักเกิดปัญหา คือ ปัญหาการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการกำหนดนโยบายการศึกษา ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจทางการศึกษา จ.ส.อ.ธรรมบุญ มณีเกิด⁶² กล่าวว่าปัญหาการใช้สื่อในการเรียนการสอนของ

⁵⁶สัมภาษณ์ นายวานิช นาคมาศ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵⁷สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ช่อผูก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵⁸สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามตำบล อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁵⁹สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ธรรมบุญ มณีเกิด องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁰สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธ์ สำนักงานเทศบาลตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶¹สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธ์ สำนักงานเทศบาลตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶²สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ธรรมบุญ มณีเกิด องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียน มิใช่เพียงพอกับความต้องการ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ และนายสุรศักดิ์ ไชยรักษา⁶³ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ ขั้นตอนต่างๆในการบริหารงานอย่างมีระบบ นายประเสริฐ ช่อผูก⁶⁴ กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และแก้ปัญหาในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ นายวานิช นาคมาศ⁶⁵ กล่าวว่า การบริหารการศึกษาจะต้องใช้กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินการตามแผน และการประเมินผล นายวิฑูรย์ หม่อมปรัตน์ และนายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์⁶⁶ ได้ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินงานโดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการ นายปราโมทย์ เจริญศรี⁶⁷ กล่าวว่า การบริหารการศึกษานั้นจะต้องรับผิดชอบภาระงาน ทั้งภายใต้ 6 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปว่า ว่าการศึกษาให้มีทุกคนความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การกำหนดนโยบายการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจทางการศึกษา แต่เมื่อนำหลักพุทธธรรมมาใช้แล้ว พบว่า ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ทำงานอย่างมีระบบ แบบแผน ชัดเจน ลดความขัดแย้งเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงาน ได้บรรลุผลสำเร็จ การดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมด้านการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้หลักพุทธธรรมมาปรับใช้ เพราะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพขึ้น ควรส่งเสริมครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ให้มีการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของครูให้มากยิ่งขึ้น

⁶³สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ และนายสุรศักดิ์ ไชยรักษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามตำบล อำเภोजุฬารามณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁴สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ช่อผูก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพ่องิ่งฝั่งตะวันออก อำเภอปากพ่องิ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁵สัมภาษณ์ นายวานิช นาคมาศ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอปากพ่องิ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁶สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปรัตน์ และนายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁷สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เจริญศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชาง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

3. ด้านบริหารงานงบประมาณ

จากคำสัมภาษณ์ของนายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์⁶⁸ ได้กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ ปัญหาการจัดทำงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบ จ.ส.อ.ธรรมนุญ มูณีเกิด⁶⁹ กล่าวว่า ปัญหาการจัดสรรงบประมาณไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา⁷⁰ กล่าวว่า ปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามความสำคัญ และความไม่เสมอภาค หรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม นายประเสริฐ ช่อผูก⁷¹ กล่าวว่า การจัดสรรงบประมาณบางแห่งได้เกินความจำเป็น บางแห่งขาดแคลน หรือไม่พอเพียง นายวานิช นาคมาศ⁷² กล่าวว่า รัฐบาลให้การสนับสนุนองค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนด และองค์กรปกครองท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้น้อย นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์⁷³ กล่าวว่า การทำงานงบประมาณแต่ละคนจะกำหนดงบประมาณขึ้นจากข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับเกี่ยวกับความนิยมของคนอื่น ๆ และแสดงความปรารถนาของตนออกมาทำให้เกิดปัญหาขึ้น นายปราโมทย์ เขียรศรี⁷⁴ กล่าวว่า การมีงบประมาณของตนเองหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ ควรใช้จ่ายตามศักยภาพของตนเอง นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด⁷⁵ กล่าวว่า การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารงบประมาณนั้นคือ ใช้งบประมาณให้เหมาะสมกับ

⁶⁸สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁶⁹สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ธรรมนุญ มูณีเกิด องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁰สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามตำบล อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷¹สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ช่อผูก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷²สัมภาษณ์ นายวานิช นาคมาศ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷³สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁴สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เขียรศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁵สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

รายรับ รายจ่ายของตนเอง นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ ⁷⁶ กล่าวว่า เมื่อนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการทำงานแล้ว พบว่า สามารถแก้ไข บรรเทาปัญหาจัดทำงานงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบ การจัดสรรงบประมาณไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้

สรุปว่า การใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามความสำคัญ หรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม จึงควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้แก้ปัญหา ก็ทำให้การจัดสรรงบประมาณมีความเหมาะสม และทำให้การใช้งบประมาณเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

4. ด้านสาธารณสุข

จากคำสัมภาษณ์ของนายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ ⁷⁷ ได้กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสาธารณสุข ได้แก่ ปัญหาขาดบุคลากรด้านสาธารณสุข นายปราโมทย์ เขียรศรี ⁷⁸ กล่าวว่า ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด ⁷⁹ กล่าวว่า ปัญหาขาดการส่งเสริมสุขภาพ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ ⁸⁰ กล่าวว่า ปัญหาวัสดุอุปกรณ์ด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ และนายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์ ⁸¹ กล่าวว่า การนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการดำเนินงานด้านสาธารณสุข สามารถแก้ไขปัญหาได้ คือทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ด้านสาธารณสุขทำงานอย่างมีระบบ แบบแผน ชัดเจน ลดปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงาน ให้เกิดประโยชน์ ทันต่อเหตุการณ์ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์

5. ด้านบริการสาธารณะ

จากคำสัมภาษณ์ของนายสุรศักดิ์ ไชยรักษา ⁸² ได้กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริการสาธารณะ ได้แก่ ปัญหาขาดงบประมาณในการบริการสาธารณะ ปัญหา

⁷⁶สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ เทศบาลส่วนตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁷สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁸สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เขียรศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁷⁹สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁰สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ เทศบาลส่วนตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸¹สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸²สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ ไชยรักษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามตำบล อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

ขาดการพัฒนาการบริการสาธารณะ นายประเสริฐ ช่อผูก⁸³ กล่าวว่า ปัญหาการสร้างสาธารณูปโภค ไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน นายวานิช นาคมาศ⁸⁴ กล่าวว่า ปัญหาการก่อสร้างสาธารณูปโภคไม่ตรงกับช่วงเวลาการใช้งาน จ.ส.อ.ธรรมนุญ มูณีเกิด⁸⁵ กล่าวว่า การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ บางแห่งได้เกินความจำเป็น บางแห่งขาดแคลน นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์⁸⁶ กล่าวว่า ขาดการวางแผนในการทำงาน เพราะฤดูกาลแต่ละท้องถิ่นมีความจำเป็นที่แตกต่างกัน นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์⁸⁷ กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์บางอย่างแพงเกินจริง ไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ของชุมชนที่พึงมีพึงได้ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด⁸⁸ กล่าวว่า เมื่อนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการทำงานแล้ว สามารถแก้ปัญหาในการเก็บภาษีได้อย่างเป็นระบบเพราะมีการวางแผน นายปราโมทย์ เจริญศรี⁸⁹ กล่าวว่า การนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการบริการสาธารณะนั้นคือ เตรียมความพร้อมตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ประมาท นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์⁹⁰ กล่าวว่า เมื่อนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการทำงานแล้ว พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ในหลายๆ ด้าน เช่นการมีรถบรรทุกน้ำดื่มช่วงภัยแล้ง

สรุปว่า การบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล คือการจัดสรรงบประมาณไปตามหมู่บ้านตามความจำเป็นก่อนหลังได้ ก่อสร้างสาธารณูปโภคไม่ตรงกับช่วงเวลาการใช้งาน การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ บางแห่งได้เกินความจำเป็น บางแห่งขาดแคลน ขาดการวางแผนในการทำงาน เพราะ

⁸³ สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ช่อผูก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁴ สัมภาษณ์ นายวานิช นาคมาศ เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁵ สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ธรรมนุญ มูณีเกิด องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชอง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁶ สัมภาษณ์ นายพงศ์ชัย ทิวากรพิสุทธิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁷ สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ จินดาวัฒน์ เทศบาลส่วนตำบลบางพระ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁸ สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ หม่อมปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁸⁹ สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ เจริญศรี องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชอง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

⁹⁰ สัมภาษณ์ นายนิรันดร์ พันธุ์ศักดิ์ เทศบาลตำบลท่าปะจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ 20 มกราคม 2561

ฤดูกาลแต่ละท้องถิ่นมีความจำเป็นที่แตกต่างกัน วัสดุอุปกรณ์บางอย่างแพงเกินจริง ไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ของชุมชนที่พึงมีพึงได้

กล่าวได้ว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน อันได้แก่ งานด้านบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ มักประสบปัญหาสำคัญๆ คือ การบริหารจัดการบุคลากร การส่งเสริมการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การป้องกันโรค และการจัดบริการสาธารณสุข เป็นปัญหาเรื้อรัง แต่สามารถนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการ ทำให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถแก้ไขได้จริง ก่อให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดีขึ้น และสามารถลดปัญหาความขัดแย้ง การแตกแยก ความไม่เป็นธรรม ความอคติ ความล่าช้า ลงได้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินงาน ในความต้องการที่แท้จริงขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์กร ชุมชน เกิดความพอเพียง เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ และเป็นสุข ยิ่งความสงบ และความเจริญมาสู่องค์การบริหารส่วนตำบล นี้ได้อย่างแท้จริง

ตอนที่ 2 หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ด้านบริหารงานบุคคล

ก. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักอัมมัญญาตา ดังนี้

การนำหลักอัมมัญญาตา มาใช้ในด้านบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารในองค์กรจะต้องมีคุณธรรม โดยการใช้คนในการทำงาน เข้าใจลักษณะของบุคคลว่ามีอุปนิสัยอย่างไร การพูดจา การศึกษา และพื้นฐานทางครอบครัว จะเป็นปัจจัย ที่มีผลต่อการทำงานรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละบุคคลในองค์กร ผู้บริหารหากรู้จักเหตุ ที่มาและพื้นฐานเหล่านี้ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในองค์กรแล้ว การมอบหมายงานให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติก็จะสัมฤทธิ์ผล เพราะใช้คนที่ถูกต้องเหมาะสม งานทุกอย่างก็จะดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักอัตถัญญาตา ดังนี้

การนำหลักอัตถัญญาตา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล โดยจะต้องรู้จักผลทำให้การประเมินผลมีความเป็นธรรม ซึ่งการประเมินผลจะต้องวางบนหลัก 3 ประการคือ ความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และความเสมอภาค หากการประเมินผลมีความเป็นธรรมก็จะทำให้บุคลากรมี

ขวัญกำลังใจในการทำงาน ทำให้งานที่มอบหมายนั้นประสบความสำเร็จในระดับที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ อย่างหนึ่งคือเกิดความร่วมมือในการทำงานและมีความเชื่อมโยงกับส่วนงานต่างๆได้เป็นอย่างดี

ค. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักอรรถัตถุญญา ดังนี้

การนำหลักอรรถัตถุญญา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ ความเหมาะสมของอัตรากำลังในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกัน และมีภาระงานรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ ทำให้เกิดสภาพคล่องในการทำงาน

ง. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักมัตถุญญา ดังนี้

การนำหลักมัตถุญญา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล โดย จะต้องรู้จักประมาณ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้กำหนดอัตรากำลังโดยคำนึงถึงฐานะเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ในมิติของการเสนอโครงการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ต้องคำนึงถึงงบประมาณ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งบางโครงการอาจจะไม่เสร็จในปีงบประมาณนั้นแต่ก็ต้องใช้วิธีงบประมาณผูกพัน

จ. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักกาลัญญา ดังนี้

การนำหลักกาลัญญา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล โดย จะต้องรู้จักกาล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคำนึงถึงจังหวะเวลาและโอกาส เพื่อที่จะตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเรื่องอัตรากำลัง จะต้องมีการบรรจุแต่งตั้งเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาอย่างทันท่วงที หรือเกิดโรคระบาด จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา หรือเกิดภัยแล้ง น้ำท่วม อัคคีภัย วาตภัย เป็นต้น

ฉ. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักปริสัญญญา ดังนี้

การนำหลักปริสัญญญา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล โดย จะต้องรู้จักชุมชน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล รู้จักชุมชนของตน เข้าใจถึงความต้องการของชุมชน เข้าใจถึงความจำเป็น หรือความเร่งด่วนที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาอย่างทันท่วงที เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การพัฒนาถนนหนทางเพื่อความสะดวกในการคมนาคม

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักปุคคลัญญุตานี้ ดังนี้

การนำหลักปุคคลัญญุตานี้ มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล โดยผู้บริหารจะต้องจัดอบรมสัมมนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนางานให้เป็นระบบ มีการถ่ายทอดนโยบายไปสู่ผู้ปฏิบัติงานและสามารถกระทำได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ด้านการศึกษา

ก. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัมปราชัยกัตถะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักศรัทธาสัมปทา ดังนี้

การนำหลักศรัทธาสัมปทา มาใช้ในด้านบริหารงานด้านการศึกษา นั้น ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น อัตราการขาดการรู้หนังสือ หรือสัดส่วนของเด็กพิการที่มาเรียนในพื้นที่ และกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษา โดยจะต้องมีความรู้และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษา

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัมปราชัยกัตถะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักศีลสัมปทา ดังนี้

การนำหลักศีลสัมปทา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการศึกษา โดยจะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการสนับสนุนทางการศึกษาได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน การรายงานผลที่ได้วิเคราะห์ผลรอบด้านก็จะทำให้การปรับปรุงและพัฒนา นโยบายตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

ค. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัมปราชัยกัตถะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักจาคสัมปทา ดังนี้

นำหลักจาคสัมปทา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการศึกษา โดยจะต้องรู้จักความเหมาะสมของลักษณะประชากรในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มีความต้องการพัฒนาการศึกษาแตกต่างกัน บางครั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งมีความจำเป็นเรื่องการศึกษา ยกยกรรม ก็ต้องจัดให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น

ง. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสัมปราชัยกัตถะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักปัญญาสัมปทา ดังนี้

นำหลักปัญญาสัมปทา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการศึกษา โดย จะต้องรู้และเข้าใจหรือตระหนักรู้ในด้านความเหมาะสมของเทคโนโลยีของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน กำหนดการพัฒนาโดยคำนึงถึงฐานะความต้องการที่แท้จริง

3. ด้านบริหารงานงบประมาณ

ก. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักอภิวินัยสัมปทา ดังนี้

การนำหลักอภิวินัยสัมปทา มาใช้ในด้านบริหารงานด้านงบประมาณนั้น จะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น ทิศทางการจัดสรรงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดงบประมาณ โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ก็จะทำให้การจัดสรรงบประมาณตรงกับเป้าหมาย

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักอารักขสัมปทา ดังนี้

การนำหลักอารักขสัมปทา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ โดยจะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณ และการบริหารจัดการงบประมาณให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ผลรอบด้านก็ให้สามารถปรับปรุงและพัฒนานโยบายเพื่อการตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

ค. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักกัลยาณมิตตตา ดังนี้

การนำหลักกัลยาณมิตตตา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ โดย จะต้อง รู้จักตน รู้จักคน หากผู้บริหารรู้จักตน รู้จักคน เช่น ความเหมาะสมของสถานะทางเศรษฐกิจในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มีความต้องการพัฒนาแตกต่างกัน บางครั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งมีความจำเป็นเรื่องหนึ่ง แต่อีกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความจำเป็น

ง. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักสมชีวิตา ดังนี้

การนำหลักสมชีวิตามาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ โดย จะต้องรู้จักความเสมอภาค ความสมดุล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน โดยกำหนดวงเงินงบประมาณอย่างเหมาะสม

4. ด้านสาธารณสุข

ก. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักเมตตากรรม ดังนี้

การนำหลักเมตตาทายกรรมมาใช้ในด้านสาธารณสุขนั้น ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคำนึงถึงสถานะของโรคระบาดในท้องถิ่นตน เช่น โรคไข้เลือดออก และโรคพิษสุนัขบ้า โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ซึ่งอาจจะมีโรคท้องถิ่น และแก้ไขได้ทันที

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักเมตตาวจีกรรม ดังนี้

การนำหลักเมตตาวจีกรรม มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านสาธารณสุข โดยจะต้องรู้จักการจัดการสาธารณสุขให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาสุขภาพที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลการดำเนินการที่มีการสรุปอย่างชัดเจนเพื่อให้การปรับปรุงแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

ค. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักเมตตามโนกรรม ดังนี้

การนำหลักเมตตามโนกรรม มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านสาธารณสุข โดยจะต้องรู้จักความเหมาะสมของสถานะทางสุขภาพในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกัน เช่น ภาวะการแพร่ระบาด ภาวะทุพโภชนา ทำให้มีความต้องการจัดการปัญหาที่แตกต่างกัน การกำหนดแนวทางจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสถานะแท้จริงของท้องถิ่นตน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

ง. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาธารณโภคี ดังนี้

การนำหลักสาธารณโภคี มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านสาธารณสุข โดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในสถานะแต่ละท้องที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน กำหนดกิจกรรม ซึ่งใช้งบประมาณในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่จำเป็นเหมาะสม

จ. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักศีลสามัญญตา ดังนี้

การนำหลักศีลสามัญญตา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านสาธารณสุข โดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลรู้จักความเหมาะสมในการใช้งบประมาณเพื่อแก้ปัญหาโรคเฉพาะฤดูกาล เช่น โรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งจะมีการแพร่ระบาดในช่วงฤดูร้อน และโรคไข้เลือดออกซึ่งจะมีการแพร่ระบาดในฤดูฝน

ฉ. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักทิวฐีสามัญญตา ดังนี้

การนำหลักทิวฐีสามัญญตา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านสาธารณสุข โดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลรู้จักชุมชนของตน เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน เข้าใจถึงความจำเป็น หรือความเร่งด่วนด้านสุขภาพที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาอย่างทันที

5. ด้านบริการสาธารณะ

ก. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักทาน ดังนี้

การนำหลักทานมาใช้ในการบริการสาธารณะนั้น จะต้องรู้จักการให้ โดยเฉพาะการให้ใจทำงาน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีการคำนึงถึงสถานะของปัญหาในท้องถิ่นตน เช่น การคมนาคม ทำให้เกิดการจืดจางจัดจ้างประมุขงานอย่างเป็นธรรมชาติ โดยมุ่งซึ่งงบประมาณไปเพื่อให้ตรงตามความต้องการของชุมชน จะต้องศึกษาสาเหตุที่แท้จริงก็จะทำให้การจัดการเป้าหมายได้ตรงกับสาเหตุ

ข. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักปิยวาจา ดังนี้

การนำหลักปิยวาจา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะ โดยจะต้องรู้จักการบริการสาธารณะได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการประเมินผลการดำเนินการเป็นสิ่งสำคัญเพื่อคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นนำมาป้อนกลับเพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน ซึ่งองค์กรโดยทั่วไปต้องปรับปรุงแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

ค. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักอรรถจริยา ดังนี้

การนำหลักอรรถจริยา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะ โดยจะต้องรู้จักตน หากผู้บริหารที่รู้จักตน คือคนที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม ต้องสนใจความเป็นตัวตนของท้องถิ่นตน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นตน ทำให้พัฒนาบริการสาธารณะตามความเป็นจริง และคำนึงถึงสถานะแท้จริงของท้องถิ่นตน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

ง. ได้เสนอ การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ตามหลักสมานัตตตา ดังนี้

การนำหลักสมานัตตตา มาประยุกต์ใช้ดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะ โดยจะต้องรู้จักประมาณ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในสถานะแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน กำหนดการสร้างสาธารณูปโภคจากความต้องการที่แท้จริงในพื้นที่

สรุปผล การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ สามารถนำหลักสัปปริสธรรม 7 สัมปรายิกัตถ 4 ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4 สาราณียธรรม 6 และ สังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน ทำให้ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อบรรลุจุดหมายได้

ส่วนที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ด้านอันได้แก่ งานด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล มักประสบปัญหาเรื้อรัง หรือปัญหาที่แก้ไขไม่ตก หากเมื่อนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในองค์กรย่อมส่งผลให้การดำเนินงาน ในองค์กร เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เพราะการดำเนินงาน หากผู้บริหาร รู้หลักคุณธรรมนี้ ก็จะบริหารงานสนองต่อความต้องการขององค์กร ชุมชน สังคม ได้อย่างเหมาะสม เพราะเหตุว่า หลักพุทธธรรมนี้ สามารถช่วยปรับให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับตามความต้องการ และจุดประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและทุกฝ่าย ก็เกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานด้วย

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2.เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3.เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลทางเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ตำบล ได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านบริการสาธารณสุข โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับต้น มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานของตนเอง และพัฒนาแบบพึ่งตนเองทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในลักษณะของการดำเนินงาน จึงทำให้มีปัญหาในการดำเนินงานที่ปฏิบัติไม่เหมือนกันทั้งที่ใช้กฎหมายเดียวกัน ในส่วนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ในการบริหารงาน ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ สาเหตุมาจากการกำหนดนโยบายที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย จึงไม่สามารถขับเคลื่อนในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารงานจึงสามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารงานอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม ตามกรอบภาระงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านบริหารงานบุคคล

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น มาใช้ในด้านบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารในองค์กรจะต้องมีคุณธรรม โดยการใช้คนในการทำงาน เข้าใจลักษณะของบุคคลว่ามีอุปนิสัยอย่างไร การพูดจา การศึกษา และพื้นฐานทางครอบครัว จะเป็นปัจจัย ที่มีผลต่อการทำงานรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละบุคคลในองค์กร ผู้บริหารหากรู้จักเหตุ ที่มาและพื้นฐานเหล่านี้ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในองค์กรแล้ว การมอบหมายงานให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติก็จะสัมฤทธิ์ผล เพราะใช้คนที่ถูกต้องเหมาะสม โดยจะต้องรู้จักผลทำให้การประเมินผลมีความเป็นธรรม ซึ่งการ

ประเมินผลจะต้องวางบนหลัก 3 ประการคือ ความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และความเสมอภาค หากการประเมินผลมีความเป็นธรรมก็จะทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน ทำให้งานที่มอบหมายนั้นประสบความสำเร็จในระดับที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ ทำให้เกิดสภาพคล่องในการทำงาน

นอกจากนี้ในมิติของการเสนอโครงการดำเนินการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ต้องคำนึงถึงงบประมาณ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งบางโครงการอาจจะไม่เสร็จในงบประมาณนั้นแต่ก็ต้องใช้วิธีงบประมาณผูกพัน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคำนึงถึงจังหวะเวลาและโอกาสเพื่อที่จะตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเรื่องอัตรากำลัง จะต้องมีการบรรจุแต่งตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาอย่างทันที่หรือเกิดโรคระบาด จะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา หรือเกิดภัยแล้ง น้ำท่วม อัคคีภัย วิกฤติ เป็นต้น เข้าใจถึงความจำเป็น หรือความเร่งด่วนที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาอย่างทันที่ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การพัฒนาถนนหนทางเพื่อความสะดวกในการคมนาคม ซึ่งทั้งหมดนี้ ผู้บริหารจะต้องจัดอบรมสัมมนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนางานให้เป็นระบบ มีการถ่ายทอดนโยบายไปสู่ผู้ปฏิบัติงานและสามารถกระทำได้ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ด้านการศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักสัมปราชัยกัตตะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น มาใช้ในด้านบริหารงานด้านศึกษานั้น ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น อัตรากำลัง การขาดการรู้หนังสือ หรือสัดส่วนของเด็กพิการที่มาเรียนในพื้นที่ และกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษา โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่นเพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษา โดยจะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการสนับสนุนทางการศึกษาได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน การรายงานผลที่ได้วิเคราะห์ผลรอบด้านก็จะทำให้การปรับปรุงและพัฒนานโยบายตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

3. ด้านบริหารงานงบประมาณ

การประยุกต์ใช้หลักทิวฐธัมมิกัตตะเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น มาใช้ในด้านบริหารงานด้านงบประมาณนั้น จะต้องคำนึงถึงสถานะของท้องถิ่นตน เช่น ทิศทางการจัดสรรงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดงบประมาณ โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ก็จะทำให้การจัดสรรงบประมาณตรงกับเป้าหมาย โดยจะต้องรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณ และการบริหารจัดการงบประมาณให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณที่ดีจะต้องมาจากการ

วิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลที่มีการสรุปอย่างชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ผลรอบด้านก็ให้สามารถปรับปรุงและพัฒนานโยบายเพื่อการตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง อีกอย่างหนึ่ง จะต้องรู้จักตน รู้จักคน หากผู้บริหารรู้จักตน รู้จักคน เช่น ความเหมาะสมของสถานะทางเศรษฐกิจในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มีความต้องการพัฒนาแตกต่างกัน บางครั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งมีความจำเป็นเรื่องหนึ่ง แต่อีกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความจำเป็น สิ่งสำคัญคือจะต้องรู้จักความเสมอภาค ความสมดุล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน โดยกำหนดวงเงินงบประมาณอย่างเหมาะสม

4. ด้านสาธารณสุข

การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคำนึงถึงสถานะของโรคระบาดในท้องถิ่นตน เช่น โรคไข้เลือดออก และโรคพิษสุนัขบ้า โดยจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจรวมทั้งความต้องการแท้จริงของท้องถิ่น ซึ่งอาจจะมีโรคท้องถิ่น และแก้ไขได้ทันที่ โดยจะต้องรู้จักการจัดการสาธารณสุขให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาสุขภาพที่ดีจะต้องมาจากการวิเคราะห์ปัจจัยย้อนกลับของผลการดำเนินการที่มีการสรุปอย่างชัดเจน เพื่อให้การปรับปรุงแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง อีกประการหนึ่ง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความพอเพียงหรือตระหนักรู้ในสถานะแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน กำหนดกิจกรรม ซึ่งใช้งบประมาณในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่จำเป็นเหมาะสม เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน เข้าใจถึงความจำเป็น หรือความเร่งด่วนด้านสุขภาพที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาอย่างทันที่

5. ด้านบริการสาธารณะ

การประยุกต์ใช้หลักสังคหะวัตถุเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น จะต้องรู้จักการให้ การเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะการให้ใจทำงาน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีการคำนึงถึงสถานะของปัญหาในท้องถิ่นตน เช่น การคมนาคม ทำให้เกิดการจืดจางจ้างประมุขงานอย่างเป็นธรรม โดยมุ่งใช้งบประมาณไปเพื่อให้ตรงตามความต้องการของชุมชน จะต้องศึกษาสาเหตุที่แท้จริงก็จะทำให้การจัดการเป้าหมายได้ตรงกับสาเหตุ เนื่องจากการประเมินผลการดำเนินการเป็นสิ่งสำคัญเพื่อคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นนำมาป้อนกลับเพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน อีกอย่าง หากผู้บริหารที่รู้จักตน คือคนที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม ต้องสนใจความเป็นตัวตนของท้องถิ่นตน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นตน ทำให้พัฒนาบริการสาธารณะตามความเป็นจริง และคำนึงถึงสถานะแท้จริงของท้องถิ่นตน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

สรุปผล การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านการบริการสาธารณะ สามารถนำ

หลักสัปปุริสธรรม 7 สัมปรายิกัตถ 4 ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4 สาราณียธรรม 6 และ สังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อบรรลุจุดหมายได้

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบ (Fact findings) ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผลโดยใช้หลักตรรกวิทยาในการให้เหตุผล ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ด้านบริหารงานบุคคล

การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามกรอบของกฎหมายในการบริหารจัดการซึ่งอยู่ในกรอบระเบียบข้อบังคับ คือ การบริหารจัดการบุคลากร ได้แก่ การบังคับบัญชาตามสายงาน การปกครองพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง ดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนักการเมืองท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง เป็นผู้บริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล งานด้านบริหารงานบุคคลจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างที่สุดที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ **ไชยเดช มะโนรส** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ ด้านนโยบายในการบริหารงาน อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายกำหนด อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และด้านรายได้และงบประมาณ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42⁹¹

2. ด้านการศึกษา

การดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการส่งเสริมบุคลากรการศึกษา ซึ่งมีทั้งรับโอนจากส่วนราชการอื่น และจัดตั้งขึ้นใหม่ มีหน้าที่จัดหาครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ซึ่งมีหน้าที่สอนเด็กเล็ก ดูแลพัฒนาการ และครูจะเป็นผู้จัดทำแผนการสอนตามประกาศที่กำหนดและตามนโยบายของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระกรศิริ กนตสิริ (ศตฤธร)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วน

⁹¹ไชยเดช มะโนรส, “ศึกษาบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550, บทคัดย่อ หน้า ก.

ตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญจะสร้างความมั่นคงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคคลในสังคมทัศนคติที่มีต่อการศึกษาคือว่ามีมากพอแต่ทั้งนี้การศึกษาจะต้องมาควบคู่หรือนำหน้าด้วยคุณธรรมประจำตัว การที่ศาสนาและวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษาเป็นการยืนยันว่าผู้ที่มีการศึกษาและวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษาเป็นการยืนยันว่าผู้ที่มีการศึกษาจะเปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม ดังที่พนักงานส่วนตำบลพยายามที่จะคงไว้ซึ่งกระบวนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จและมุ่งพัฒนา ดังนั้น ควรมีการรักษาแนวทางที่จะพัฒนาการศึกษาให้เท่าเทียมและทั่วถึงถือว่าเป็นแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด⁹²

3. ด้านบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ ดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และตรงกับปัญหาความต้องการของชุมชน ปลัดและหัวหน้าส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมวางแผนจัดทำงบประมาณ นำร่างงบประมาณ นำเสนอคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จากนั้น จึงนำมาเสนอขอความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อสภาให้ความเห็นชอบก็นำเสนอต่อนายอำเภอให้อนุมัติ แล้วส่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลประกาศใช้เป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกศแก้ว พลวิจิต** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ระบบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลอุ้มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอุ้มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานช่าง และด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระบบการบริหารงานด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสามารถในการบริหารงานปานกลาง เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบงานสารบัญญัติน้อย มีระดับปัญหาปานกลางเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการบริหารงานของ

⁹²พระกรศิริ กนต์สิริ (คตภูธร), “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552, 129,132-133 หน้า.

องค์การบริหารส่วนตำบล และความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย ของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ยังขาดความรู้ในเรื่องระเบียบที่จำเป็นต้องใช้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันนี้ มีระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้น แต่แนวทางการปฏิบัติยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายระเบียบต่าง ๆ นอกจากนี้ฝ่ายผู้บริหารและสมาชิกสภาส่วนใหญ่มีคุณวุฒิต่ำ ยังไม่ศึกษา ทำความเข้าใจหน้าที่ของตนเองทำให้การบริหารงานในองค์กรไม่สามารถบริหารได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน ความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนของเจ้าหน้าที่ การจัดทำแผนไม่สอดคล้องตามกรอบของทางราชการกำหนด⁹³

4. ด้านสาธารณสุข

การดำเนินงานในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ และการส่งเสริมสุขภาพ งานด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับการควบคุมพาหะนำโรค การระบาดของโรคต่างๆ รวมถึงการออกให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระภคศิริ กนต์สิริ (คตภูธร)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ผลการวิจัย การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการที่จะขจัดโรคร้ายต่างๆ ให้หายขาดไปนั้น ต้องมีการป้องกันซึ่งการป้องกันที่ดีที่สุดคือการทำ ความเข้าใจให้ประชาชนรู้จักการเอาใจใส่ตนเองและเอาใจใส่ในเคสสถานที่ตนเองอาศัยอยู่ว่ามีความปลอดภัย มีความสะอาดอันจะนำมาซึ่งมาตรการป้องกันชุมชน และพนักงานส่วนตำบลก็ดำเนินการในด้านตามกำลังที่ตนเองจะสามารถทำได้ด้วยการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนเป็นเบื้องต้นและคอยรายงานผลแก่ผู้บริหารเพื่อการเพิ่มแผนการป้องกันหรือเพิ่มงบประมาณในการป้องกันแนวทางนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลควรรักษาไว้และพนักงานส่วนตำบลควรคงไว้ซึ่งแนวทางอันแน่วแน่ของตนเอง เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานตามตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด⁹⁴

⁹³ เกศแก้ว พลวิจิต, “ระบบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี้องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลอู่เม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด, สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550 หน้า 101

⁹⁴ พระภคศิริ กนต์สิริ (คตภูธร), “การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพรานกระต่าย”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552, 129, 132-133 หน้า.

5. ด้านบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก การจัดทำบริการสาธารณะ “การบริการสาธารณะกิจกรรมหรือการกระทำใดๆ ก็ตาม ที่องค์กรจัดให้มีขึ้น เพื่อให้บุคลากรขององค์การได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติหน้าที่ และให้บริการที่ดี มีประสิทธิภาพ และให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจำเป็นต้องมีหลักการ และระบบการบริการสาธารณะที่ดี มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ ขององค์กรและในชุมชน สังคมทำให้เกิดการดำเนินงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำโดยทั่วไปและภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม เป็นผู้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1.ผู้นำที่ เป็นจุดศูนย์รวม หรือ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ร่วมงาน 2.ผู้นำที่รู้จักเหตุ หรือ หลักการ วิธีดำเนินงาน 3.ผู้นำที่รู้จักผล หรือ จุดมุ่งหมายในการดำเนิน 4.ผู้นำที่รู้จักตน ประเมินตนเอง ในกรณีการต่างๆ 5.ผู้นำที่รู้จักประมาณ ความพอดี ในกรณีการต่างๆ 6.ผู้นำที่รู้จักกาลเวลา ที่เหมาะสมในการดำเนินงาน 7. ผู้นำที่รู้จัก ระเบียบ กฎเกณฑ์ โครงสร้างของสังคม 8.ผู้นำที่รู้จัก ประเภท ของบุคคลในสังคม ว่าเป็นคนพาล หรือ บัณฑิต น่าคบหรือไม่ เมื่อผู้นำได้นำหลักธรรมเหล่านี้ ไปปรับใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับหน้าที่แล้ว ความสงบสุขต่างๆ ย่อมจะเกิดขึ้นแก่สังคมได้⁹⁵

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว จึงนำผลการวิจัยมาดำเนินการจัดทำเป็นข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในแต่ละองค์กรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในแต่ละส่วนงาน และให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติ ระเบียบ ประกาศ ของกระทรวง นอกจากนี้ยังต้องอบรมบุคลากรให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ความรู้กับชุมชนได้เข้าใจในหลักการบริหาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

การนำหลักพุทธธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะของผู้นำองค์กรได้ ซึ่งจะทำให้บุคลากรในองค์กรมีความเชื่อมั่นในผู้นำที่สามารถแก้ปัญหาและนำพาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าได้

⁹⁵ พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง), “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552 ก หน้า.

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อระบบการบริหารองค์กร หรือศึกษารูปแบบการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ก็ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

ก.หนังสือทั่วไป

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2537)

โกวิทย์ พวงงาม , การปกครองท้องถิ่นไทย, กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ , ศาสนา ชีวิต และสังคม, กรุงเทพมหานคร : ตาตา พับลิเคชั่น, 2547
จรรย์ พยัคฆราชศักดิ์; และกวี อิศริวรรณ,หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ ส 0113

พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2548

ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การคลังท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, 2539

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์ , หลักการดำรงชีวิตในสังคม,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, สัมปรีธรรม, กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ร.,กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529

ทองหล่อ วงษ์ธรรม, ปรัชญา 201 พุทธศาสน์,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538

ทองย้อย แสงสินชัย , สัมปรีธรรม 7 ประการ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา , 2530

ปิ่น มุกข์นัต, แนวสอนหลักธรรมหลักสูตรนักเรียนชั้นตรี, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2514

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต), พุทธธรรม ภูมิธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต ฉบับเต็มแก้ไขปรับปรุง, กรุงเทพมหานคร : 2526

พุทธทาสภิกขุ, ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม, กรุงเทพมหานคร : คณะธรรมทาน-ไชยา จัดพิมพ์ ,2535

พระธรรมปิฎก, หลักธรรมกับชีวิต, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2543

พระธรรมปิฎก , พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , 2546

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต.), ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ ,กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2540

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช.), ภาษาธรรม,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลียงเชียง, 2548

สมศักดิ์ เนียมเล็ก, **วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ**, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548

เสถียรพงษ์ วรรณปก, **มัชฌิมาปฏิปทา : สายกลางสองมิติสู่ปฐุริสธรรม 7 นัยที่สอง**, กรุงเทพมหานคร : พี อาร์ คัลเลอร์ พริ้นท์, 2547

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน.), **ธรรมศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2549.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ, **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพมหานคร : สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2550

สุชีโว ภิกขุ, **หลักพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ 20, กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2537

สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย, **ศาสนาเปรียบเทียบ**, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2538

อง.สตุตท. 37/65/236.

อัครัญสูตร 11/107. โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, พ.ศ. 2523.

ข. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

เกศแก้ว พลวิชิต, **“ระบบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด**, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2550

ไชยเดช มะโนรส, **“ศึกษาบทบาทผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”**, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2550

พระกรศิริ กนตสิริ (คตภูธร), **“การดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลตามบทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรานกระต่าย”**, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2552

พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง), **“ภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริสธรรม”**, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2552

บุญช่วย ศรีเปรม, เรื่อง **“การดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยตามหลักสัพบุริสธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร”**, วิทยานิพนธ์

ศาสนศาสตร์ดุชะฎีบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553

พระมหาอาคม ไกรอ่อน ,“การพัฒนาแผนและสื่อประกอบการเรียนรู้ วิชาธรรมวินัย เรื่องสัปปริสธรรม 7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐
เรียน

ตามที่คณะกรรมการวิจัย สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๙ วันพุธที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๙ มติที่ ๑๐๘/๒๕๕๙ ระเบียบวาระที่ ๖ ข้อ
๖.๒ (๘) เรื่อง โครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เรื่อง รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้
เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วนั้น

เพื่อให้โครงการวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ กระผม รศ.(พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
หัวหน้าโครงการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาให้ข้อมูลตามความเหมาะสม เพื่อนำ
ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รศ.(พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

โครงการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัด
นครศรีธรรมราช

ขอความกรุณาท่านในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการคัดเลือกเป็น
ตัวอย่าง ได้กรุณาสละเวลาตอบคำถามต่อไปนี้อย่างละเอียดลึกซึ้ง และครอบคลุมตามความเป็นจริง
เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้
เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การ
บริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบล ด้วยหลักพุทธธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....
E-mail.....

3. สถานที่ทำงาน.....เลขที่.....หมู่ที่.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....
E-mail.....

4. ระดับการศึกษา(เรียงลำดับคุณวุฒิจากสูงสุด)

1.....

2.....

3.....

5. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

สมัยที่ 1 ตั้งแต่.....

สมัยที่ 2 ตั้งแต่.....

สมัยที่ 3 ตั้งแต่.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ท่านคิดว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นอย่างไร

1.1

1.2

1.3

1.4

1.5

ฯลฯ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ มีสภาพการบริหารงานอย่างไรบ้าง ใน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านการบริหารงานบุคคลมีภาระงาน ดังนี้

1)

2)

3)

4)

5)

ฯลฯ

2.2 ด้านการศึกษามีภาระงาน ดังนี้

1)

2)

3)

4)

5)

ฯลฯ

2.3 ด้านการบริหารงบประมาณมีภาระงาน ดังนี้

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ฯลฯ

2.4 ด้านสาธารณสุขุมี่ภาระงาน ดังนี้

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ฯลฯ

2.5 ด้านการบริการสาธารณะมีภาระงาน ดังนี้

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ฯลฯ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การส่วนตำบล

1. ท่านมีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไรบ้าง ตามบทบาทหน้าที่ ใน 5 ด้าน

1) ด้านการบริหารงานบุคคล

.....

.....

.....

2) ด้านการศึกษา

.....
.....
.....

3) ด้านการบริหารงบประมาณ

.....
.....
.....

4) ด้านสาธารณสุข

.....
.....
.....

5) ด้านการบริการสาธารณสุข

.....
.....
.....

ฯลฯ

2. การนำหลักพุทธธรรมไปส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จนั้น ท่านคิดว่าควรมีรูปแบบที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง?

1. รูปแบบที่เหมาะสม

.....
.....
.....

2. รูปแบบที่เหมาะสม

.....
.....
.....

3. รูปแบบที่เหมาะสม

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล ด้วยหลักพุทธธรรม

1. ความคิดเห็น

.....
.....
.....
.....

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ มา ณ โอกาสนี้
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ง
ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Association Professor Dr.Sukit Chaimusik
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 384150014xxxx
- ตำแหน่งปัจจุบัน
 - อาจารย์ประจำ
 - ประธานหลักสูตรระดับปริญญาโท (สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง)
 - กรรมการบัณฑิตวิทยาลัย
- หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
 - บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 - เลขที่ 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
 - โทรศัพท์ 02-482-4501 โทรสาร 02-482-4504
 - E-mail :Sukit .Chaimusik@hotmail.com มือถือ 08-9921-4475
- ประวัติการศึกษา
 - ปริญญาตรี : BA. (Hons.) Political Science, Banaras Hindu University,India
 - ปริญญาตรี : BA. (Hist.) Indian History, University of Gorakhpur
 - ปริญญาโท : M.A. Political Science, Bahatma Gandhi Kashividy Pith (UG),India
 - ปริญญาเอก : Ph.D. (Political Science) Banaras Hindu University (BHU.) ,India
- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
การปกครองท้องถิ่น นโยบายสาธารณะ ทฤษฎีการเมือง
- ผลงานวิจัย
 - การเขียนรายงานจากการวิจัย
 - การอบรมการวิจัยเชิงปริมาณ ครั้งที่ 1
 - การอบรมการวิจัยเชิงปริมาณ ครั้งที่ 2
 - การอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน
ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Assist. Prof.Dr.Boonruam Khammuangsaen
- เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน x xxxx xxxxx xx x
- ตำแหน่งปัจจุบัน
- อาจารย์ สังกัด คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เลขที่ 248 หมู่ 1
ถนนศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์ 02-444-6000 ต่อ 1075,1076 โทรสาร 02-444-6068
E-mail : boonruam.ka@mbu.ac.th มือถือ 085-6651828

5. ประวัติการศึกษา

คุณวุฒิการศึกษา	สถาบันที่สำเร็จการศึกษา	ปีที่สำเร็จ
Ph.D. (Political Science)	Magadh University, India	2558
Ph.D. (Philosophy)	Dr.B.R.Ambedkar University, India	2551
รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์)	ม.พิษณุโลก	2556
M.A. (Buddhist Studies)	University of Delhi, India	2543
ศน.บ.(ภาษาอังกฤษ)	ม.มหามกุฏราชวิทยาลัย	2538

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

การศาสนา การบริหาร การเมือง

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

7.1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมการเรียนวิชาปรัชญา ศาสนา ของนักศึกษาชั้นศาสนศาสตร์ปีที่ 4 คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556” สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 100 %

7.2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้คำศัพท์ปรัชญา ตามรายวิชาปรัชญาอินเดีย ของนักศึกษาชั้นศาสนศาสตร์ปีที่ 2 คณะศาสนา

และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556” สนับสนุนทุนวิจัย โดยคณะศาสนาและปรัชญาโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 100 %

7.3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การใช้นวัตกรรมสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาปรัชญาสังคมและการเมือง ของนักศึกษาชั้นศาสนศาสตร์ปีที่ 4 คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557” สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 100 %

7.4. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การใช้นวัตกรรมพระไตรปิฎกซีดีรอมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ของนักศึกษาชั้นศาสนศาสตร์ปีที่ 4 คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 100 %

7.5. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ในภาคตะวันออก” ประจำปีงบประมาณ 2556 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 70 %

7.6. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “แนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านโค้งตาบาง เพื่อพึ่งพาตนเอง” สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรปี 2557 โดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 40 %

7.7. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวปัจฉิมทิศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ของสตรีที่มีคู่สมรสชาวต่างชาติในจังหวัดนครราชสีมา” สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประจำปีงบประมาณ 2558 โดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 70 %

7.8. โครงการวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเบญจศีลของนักโทษเรือนจำกลางบางขวาง” ประจำปีงบประมาณ 2558 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 20 %

7.9. โครงการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ประจำปีงบประมาณ 2558 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 20 %

7.10. โครงการวิจัย เรื่อง “วิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” ประจำปีงบประมาณ 2558 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวรโดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 10 %

7.11. โครงการวิจัย เรื่อง “สภาพการเป็นอยู่ของผู้สูงอายุหมู่บ้านท่าทุ่งนา ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี” ประจำปีงบประมาณ 2559 สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันวิจัยญาณสังวร

7.12 โครงการวิจัยเรื่อง “ความเชื่อศรัทธาแห่งฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย” ประจำปีงบประมาณ 2560 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวร

7.13. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในประเทศอินเดีย” ประจำปีงบประมาณ 2560 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวร โดยมีสัดส่วนการทำวิจัย 80 %

7.14 โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ประจำปีงบประมาณ 2560 สนับสนุนทุนวิจัย โดยสถาบันวิจัยญาณสังวร

7.15. โครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ประจำปีงบประมาณ 2560 สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันวิจัยญาณสังวร

=====